

Svein Blom og Benedicte Lie

Holdning til innvandrere og innvandring

Spørsmål i SSBs omnibus i august/september 2002

Notater

Innhold	Side
Figurregister.....	2
Tabellregister	2
Oppsummering	3
1. Innledning.....	5
2. Data.....	5
3. De nye spørsmålene.....	5
4. Hovedresultater.....	8
5. De norske resultatene i komparativt lys.....	12
6. Hvordan holdningene varierer etter bakgrunnskjennetegn.....	21
Litteratur	24
Vedleggstabeller	27
De sist utgitte publikasjonene i serien Notater	45

Figurregister	Side
Figur 5.1: Andel som mener at Norge bør gi opphold til flyktninger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag, 1993-2002. Prosent	18

Figur 5.2: Antall asylsøkere og antall personer som har fått vedtak om beskyttelse, inkludert familiegjeforente, 1992-2001.	19
--	----

Tabellregister	Side
Tabell 4.1: Holdning til fem påstander om innvandrere, 2002. Prosent	8
Tabell 4.2: Svar på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere, 2002. Prosent	10
Tabell 4.3: Holdning til flyktningers og asylsøkeres adgang til Norge, 2002. Prosent	10
Tabell 4.4: Kontakt med innvandrere på forskjellige arenaer, 2002. Prosent	11
Tabell 5.1: Holdning til påstanden at innvandrere misbruker de sosiale velferdsordningene. EU-landene våren 2000 og Norge høsten 2002. Prosent	13
Tabell 5.2: Holdning til påstanden at innvandrere beriker det kulturelle livet i (LAND). EU-landene våren 2000 og Norge høsten 2002. Prosent	13
Tabell 5.3: Holdning til påstanden at innvandrere er en kilde til utrygghet i samfunnet. EU-landene våren 2000 og Norge høsten 2002. Prosent	14
Tabell 5.4: Holdning til påstanden at innvandrere bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn, 1993-2002. Prosent	15
Tabell 5.5: Holdning til flyktningers adgang til landet. "I forhold til slik det er nå, bør det innføres begrensninger, bør det innføres lettelse, eller bør reglene forbli uendret?", 2002. Prosent	20

Oppsummering

Den norske befolkningens holdninger til innvandrere og innvandring er her undersøkt ved hjelp av et nytt sett spørsmål. Størst tilslutning fikk utsagnet "*Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn*". 85 prosent sa seg helt eller nokså enig i dette. Om lag to tredjedeler av befolkningen var også enige i at "*Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv*" og at "*Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge*". To av ti sa seg uenig i disse påstandene, og vel en av ti var usikker. Mest divergens i svarene vakte de to negativt ladede påstandene "*Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene*" og "*Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet*". Om lag fire av ti var enige, og like mange var uenige i hver av disse påstandene. Flest innvandrerkritiske svar ble uttrykt i forbindelse med påstanden om innvandrere som kilde til utrygghet.

Et spørsmål var egnet til å belyse personlige følelser i forbindelse med kontakten med innvandrere. Nærmere ni av ti ville ikke ha noe imot å ha innvandrere som hjemmehjelp eller nabo, men 40 prosent ville oppleve ubehag ved å ha en innvandrer som svigerdatter eller -sønn. På et spørsmål om flyktingers adgang til landet ville et knapt flertall (53 prosent) gjøre det vanskeligere å få opphold enn i dag. Bare 5 prosent ville innføre lettelser, mens fire av ti ville beholde nåværende ordning.

Noen av spørsmålene vi stilte lar seg sammenlikne med spørsmål benyttet i andre undersøkelser i Norge eller utlandet. Spørsmålenes ordlyd og svarkategorier er i de fleste tilfeller imidlertid noe forandret hvilket gjør det vanskelig å være sikker på at forskjeller i svarene skyldes reelle forskjeller i opinionen. Med dette forbeholdet skal vi likevel trekke noen sammenlikninger.

Når det gjelder påstanden om at "innvandrere flest beriker det kulturelle livet" i landet, er det bare Sverige og Finland av EU-landene som har en høyere andel enige enn Norge. I gjennomsnitt for 15 EU-land i år 2000 er andelen som sier seg enig i utsagnet 50 prosent mot Norges 63 prosent. Frykten for at "innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene" står også svakt i Norge sammenliknet med i andre europeiske land. Av 13 EU-land vi har data for, er det bare Spania som har en større andel uenige enn Norge. I gjennomsnitt for disse landene er 32 prosent uenige i påstanden mot 43 prosent i Norge.

Oppfatningen av innvandrere som en "kilde til utrygghet i samfunnet" er imidlertid like utbredt i Norge som i gjennomsnittet av EU-landene. Mens det europeiske gjennomsnittet er på 42 prosent, er tilsvarende tall for Norge 45 prosent. Både i Sverige og Finland er andelen som oppfatter innvandrere som en kilde til utrygghet langt lavere enn i Norge, henholdsvis 24 og 32 prosent. Hele seks av ti dansker er imidlertid av nevnte oppfatning. At Norge ligger "midt i laget" når det gjelder denne påstanden og ikke for de to øvrige, kan ha sammenheng med tidsdifferansen mellom undersøkelsene. Mens EU-undersøkelsen fant sted våren 2000, altså før terroraksjonen i USA 11. september 2001, fant den norske undersøkelsen sted etter denne hendelsen. Påstanden det her er tale om kan tenkes å være spesielt sensitiv for denne type effekter.

Til utsagnet "Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn" har vi norske målinger fra tiden 1993-2000 å sammenlikne med. Våren 2000 var oppslutningen om et nokså likelydende utsagn på hele 91 prosent. Nedgangen på 6 prosentpoeng til årets måling kan eventuelt ha sammenheng med det begynnende konjunkturfallet i Norge.

Mer markant kan endringen se ut til å være i forhold til tidligere målinger når det gjelder synet på mottak av flyktinger og asylsøkere. Våren 2000 mente 64 prosent at "Norge bør gi opphold til flyktinger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag". Sammenliknes dette med andelen som høsten 2002 mener det "bør bli lettere for flyktinger og asylsøkere å få opphold i Norge" og andelen som mener at "adgangen til å få opphold (bør) være som i dag", har det vært en nedgang på hele 20 prosentpoeng i andelen som ikke ønsker en skjerpet holdning til mottak av flyktinger. Det er imidlertid mulig at endringen framstår som mer dramatisk enn den egentlig er ettersom dagens

asylsøkertall er langt høyere nå enn for noen år siden. Sammenlikningen kan også være forstyrret av ulikheter i spørsmålsformuleringen i de to undersøkelsene.

Den norske opinionen i spørsmålet om mottak av flyktninger er omtrent på linje med opinionen i Danmark. Både i Tyskland og Storbritannia er ønsket om å begrense adgangen til landet mer utbredt i befolkningen enn i Norge, mens situasjonen er motsatt i Sverige. Der ønsker fire av ti å begrense flyktningsadgang til landet mot 55 prosent i Norge. Alt i alt framstår de norske holdningene til innvandrere og innvandring som relativt liberale når de sammenliknes med tilsvarende målinger foretatt i andre vest-europeiske land.

Holdningen til innvandrere og innvandring varierer lite etter kjønn. Faktorer som alder, utdanning, bosted, politisk innstilling m.m. er imidlertid av betydning. Eldre (67-79 år) er gjennomgående mindre velvillig innstilt til innvandrere og innvandring enn unge (16-24 år) og unge voksne (25-44 år). Unge voksne er i en del forhold mer liberalt innstilt enn de yngste, hvilket delvis skyldes at flere har høyere utdanning. Høy utdanning går entydig sammen med større toleranse for innvandrere og innvandring.

Bosatte i de mest tettbygde strøk er gjennomgående mer "innvandervennlig" innstilt enn bosatte i mindre urbane strøk. Positivt innstilt til innvandrere og innvandring er også RV-, SV- og Venstre-tilhengere, mens Fremskrittspartiets tilhengere - og til dels også Senterpartiets - oftere inntar det motsatte standpunkt.

Personer med kontakt til innvandrere har likeledes mer "innvandervennlige" holdninger enn personer uten slik kontakt. I alt har to tredjedeler av den voksne befolkningen kontakt med innvandrere. Flest har kontakt på arbeidsplassen, fire av ti. Knappt tre av ti har kontakt gjennom venner og kjente, to av ti i nabolaget, mens bare én av ti har kontakt med innvandrere i nær familie. Jo flere arenaer det foreligger kontakt med innvandrere på, jo større velvilje utvises. Unge har gjennomgående mer kontakt med innvandrere enn eldre, høyt utdannede mer enn lavt utdannede, og urbant bosatte mer enn bosatte i rurale strøk.

1. Innledning

I årene 1993-2000 undersøkte Statistisk sentralbyrå (SSB) årlig befolkningens holdninger til innvandrere og innvandringspolitikk, på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet, ved hjelp av fire enkle spørsmål i andre kvartals omnibusundersøkelse. Resultatene ble publisert og drøftet i SSBs serie Notater (jf. Blom 1999) og tatt inn i en tabell i Statistisk årbok (jf. Statistisk sentralbyrå 2002: tabell 90).

Følgende spørsmål ble stilt:

Jeg skal nå nevne noen påstander om innvandrere og innvandringspolitikk. Kan du for hver av disse påstandene si om du er helt enig, nokså enig, nokså uenig eller helt uenig?

- a) *Norge bør gi opphold til flyktninger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag.*
- b) *Innvandrere har for lett tilgang til sosialhjelp sammenliknet med nordmenn.*
- c) *Innvandrere bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn.*
- d) *Innvandrere er mer kriminelle enn nordmenn.*

Mot slutten av 1990-tallet ble det uttrykt en viss kritikk mot enkelte av utsagnene, spesielt utsagn d) som ble "beskyldt" for i økende grad å dreie seg om kjennskap til kriminalitetsstatistikken og i mindre grad holdninger. Da spørsmålet ble lansert på begynnelsen av 1990-tallet, var statistikkens bidrag til å belyse temaet innvandrerkriminalitet langt dårligere utviklet. Området var som sådan mer åpent for holdningsbaserte "antagelser". Kritikken førte til at spørsmålene ikke ble stilt i 2001 i påvente av en forestående revisjon. I forståelse med departementet ble spørsmålene gjennomgått og revidert og tatt inn i tredje kvartals omnibusundersøkelse i september 2002. Resultatene fra denne undersøkelsen offentliggjøres i dette notatet.

2. Data

Datainnsamlingen fant sted i tiden 26. august til 1. oktober 2002. Gjennomsnittlig intervjuetid var på 16 minutter. Vel 99 prosent av intervjuene ble gjennomført per telefon. Bare der det var nødvendig for å unngå frafall, ble intervjuet gjennomført ved besøk.

I alt ble 2000 personer i alder 16-79 år (ved utgangen av 2002) trukket ut for intervju. Blant disse var det en avgang på 15 personer pga. død og flytting til utlandet. Bruttoutvalget ble således på 1985 personer. Av disse ble det ikke oppnådd intervju med 572 personer. Dette gir en frafallsprosent på 28,8 som er et bra resultat ved undersøkelser som denne. I alt ble 1413 personer intervjuet (nettoutvalget).

57 prosent av frafallet skyldtes at intervjupersonen ikke ønsket å la seg intervjuet, mens 32 prosent skyldtes at intervjupersonen ikke var å treffe.

Aldersgruppen 67-79 år er noe underrepresentert i nettoutvalget i forhold til i bruttoutvalget, mens de øvrige aldersgruppene er svakt overrepresentert. Geografisk er østlandsområdet (inkl. Akershus/Oslo) noe underrepresentert mens Agder, Rogaland og Trøndelag er noe overrepresentert. Kjønnfordelingen er lik i netto- og bruttoutvalget.

Nærmere detaljer om utvalgsmetode, utvalgsskjevhet, utvalgsvarians og mulige feilkilder i forbindelse med innsamlingen og bearbeidingen av data er presentert i dokumentasjonsrapporten fra undersøkelsen (Normann 2002). Her foreligger også spørreskjema og instruks til intervjuerne.

3. De nye spørsmålene

I arbeidet med nye spørsmål gjennomgikk vi flere undersøkelser fra inn- og utland for å få ideer til temaer og gode formuleringer. Spørsmål 1 er utviklet på grunnlag av et spørsmål fra Eurobarometerundersøkelsen våren 2000 om rasisme og fremmedfrykt i EU-landene (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia 2001) og har følgende ordlyd:

Nå følger noen spørsmål om innvandring og innvandrere. Først noen påstander. Vil du for hver av de følgende påstandene si om du er helt enig, nokså enig, nokså uenig eller helt uenig?

- a) Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.*
- b) Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.*
- c) Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.*
- d) Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.*
- e) Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn.*

Svaralternativene er: *Helt enig, nokså enig, både og, nokså uenig og helt uenig* (foruten *Vil ikke svare og vet ikke*).

Påstand b), c) og d) tilsvarer Eurobarometer-undersøkelsens spørsmål 7: "For each of the following opinions, please tell me whether you tend to agree or tend to disagree:

- People from these minority groups abuse the system of social benefits.
- People from these minority groups are enriching the cultural life of (COUNTRY)
- The presence of people from these minority groups is a cause of insecurity."

"These minority groups" defineres som personer "of a different nationality from your own, of a different race, of a different religion" eller "of a different culture". Svaralternativene er "Tend to agree, tend to disagree, don't know".

Påstand a) og e) i vårt spørsmål har ingen direkte parallell i Eurobarometer-undersøkelsen. Påstand a) er inspirert av et spørsmål i Norsk Monitor utført av Markeds- og mediainstituttet (MMI):

"Hvem er du mest enig med når det gjelder synet på innvandrere, A eller B? A sier: Innvandrere ønsker å utnytte våre velferdsordninger og få del i goder de ikke selv har vært med på å skape. B sier: Innvandrere er dyktige og arbeidssomme mennesker som yter et verdifullt bidrag til norsk økonomi og arbeidsliv" (Hellevik 1996). Et tilsvarende spørsmål ble stilt i Norsk samfunnsvitenskapelig datatjenestes (NSD) undersøkelse om holdninger til innvandrere i 1988 og 1993: "Innvandrere er gjennomgående velkvalifiserte mennesker som styrker norsk arbeidsliv" (Kalgraff Skjåk og Bøyum 1994).

Påstand e) er nært beslektet med vårt tidligere utsagn om holdninger til innvandrere og innvandringspolitikk: "Innvandrere bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn".

Vårt nye spørsmål nr. 2 har følgende ordlyd:

I de følgende spørsmålene forutsetter vi at innvandreren behersker norsk.

a) Ville du synes det var ubehagelig hvis du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer?

[Hvis ja-svar:] *Ville du synes det var veldig ubehagelig, noe ubehagelig eller bare litt ubehagelig?*

b) Ville du synes det var ubehagelig dersom du fikk en innvandrer som ny nabo?

[Hvis ja-svar:] *Ville du synes det var veldig ubehagelig, noe ubehagelig eller bare litt ubehagelig?*

c) Ville du synes det var ubehagelig dersom du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer?

[Hvis ja-svar:] *Ville du synes det var veldig ubehagelig, noe ubehagelig eller bare litt ubehagelig?*

Dette spørsmålet stammer fra en meningsmåling gjennomført i Danmark av PLS Rambøll i januar 2000 og januar 2001 og offentliggjort i den danske Søndagsavisen 19. januar 2001. Her ble bl.a. følgende spørsmål stilt: "Vil det genere dig hvis, ...

- du/dine forældre/bedsteførelde får en hjemmehjælper der er flyktning eller indvandrer?
- dine nye naboer er flyktninge eller indvandrere?
- din søn eller datter vil giftes med en flyktning eller indvandrer?"

Flere "scenarier" enn de tre ovennevnte inngikk i spørsmålet: å bli stoppet av trafikkpoliti med innvandrerbakgrunn, at barns eller barnebarns matematikk-/religionslærer har innvandrerbakgrunn, og at sykehuslegen er flyktning eller innvandrer.

En måned senere (18. februar 2001) publiserte Aftenposten resultater fra en tilsvarende undersøkelse i Norge utført av Opinion. Også her var det flere scenarier, hvorav to sammenfaller med dem vi valgte ut. Spørsmålet lyder: "Hvis du tenker på en norsktalende flyktning eller innvandrer med en annen etnisk og kulturell bakgrunn, ville du synes det var vanskelig eller ubehagelig hvis...

- du/dine foreldre eller besteforeldre får en hjemmehjelp som er flyktning eller innvandrer?
- din sønn eller datter vil gifte seg med en flyktning eller innvandrer?"

Svaralternativene var "Ikke i det hele tatt, i liten grad, i noen grad, i stor grad og ikke sikker".

Temaet innvandrer som nabo ble ikke tatt opp i denne undersøkelsen.

Ti måneder senere (23. desember 2001) offentliggjør Dagbladet en undersøkelse utført av MMI "om nordmenns fordommer". Her ble bl.a. følgende spørsmål stilt: "Ville det skape problemer i din familie dersom et nært familiemedlem (sønn, datter, bror, søster etc.) presenterer en partner med fremmedkulturell bakgrunn?" Svaralternativene var "Ja, nei og i tvil".

Det tredje nye spørsmålet i vår undersøkelse har ordlyden:

Så et spørsmål om flyktnings adgang til Norge. Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?

Svaralternativene er *Lettere, som i dag, vanskeligere* (foruten *Vil ikke svare og vet ikke*).

Ideen til spørsmålet er hentet fra Danmarks Statistik som har stilt følgende spørsmål for Rockwool Fondens Forskningsenhet til den danske befolkningen i 2001 og 2002 (Pedersen og Jensen 2002): "Jeg vil nu gjerne høre Deres synspunkt mht. debatten om flyktnings adgang til Danmark: Hvordan mener De, at flyktnings adgang til Danmark skal være i forhold til, som det er nu? Skal der ske begrensninger, skal der ske lettelse, eller skal reglene forblive uendrede?"

Fordelen med den nye spørsmålsformuleringen vi har valgt er at den kaster lys over hvor stor del av befolkningen som ønsker eksplisitte *lettelse* i flyktninger og asylsøkeres adgang til Norge, ikke bare hvor stor andel som ønsker status quo *eller* lettelse i adgangen, slik vårt tidligere spørsmål gjorde (jf. formuleringen "i minst samme omfang som i dag").

Det nye spørsmålet minner for øvrig mye om et tilleggsspørsmål vi stilte i omnibusundersøkelsen i 1998: "Bør Norge etter din mening gi opphold til flere, færre eller omtrent like mange flyktninger og asylsøkere som i dag" (Blom 1998). Det er å anta at begrepene *lettere, vanskeligere* og *som i dag* i vårt nye spørsmålet for mange vil kunne assosieres med henholdsvis *flere, færre eller like mange* flyktninger - selv om det langt fra følger med nødvendighet.

Det fjerde og siste spørsmålet i vår undersøkelse er dette:

Har du selv kontakt med innvandrere som bor i Norge, f.eks. på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l.?

[Hvis ja-svar:] *I hvilke sammenhenger har du kontakt med innvandrere som bor i Norge?*

Svaralternativer: *På jobben, i nabolaget, venner og kjente, i nær familie, på annen måte.*

Ideen til dette spørsmålet er hentet fra en østerriksk studie av holdninger til innvandrere fra 1998 i regi av Institut für Demographie der Österreichische Akademie der Wissenschaften (Hintermann 2000). Foruten spørsmålet "Do you personally have contacts to foreigners living in Austria?" og svaralternativene "In your own family or near kinship", "at work", "in the neighbourhood" og "among your friends and acquaintances", ble en bedt om å angi hyppigheten av kontakten på hver enkelt arena ("often, sometimes, never") og evaluere kvaliteten på kontakten ("very good, rather good, rather bad, very bad"). I vårt spørsmål har vi utelatt både hyppighet og kvalitet og nøyd oss med å kartlegge på hvilke arenaer respondenten har kontakt med innvandrere.

4. Hovedresultater

Hovedresultatene fra undersøkelsen presenteres her. Hvordan svarene fordeler seg etter ulike bakgrunnskjennetegn, gjennomgås senere.

4.1. Spørsmål 1: Fem påstander om innvandrere.

Respondentene ble som nevnt bedt om å ta stilling til fem påstander om innvandrere i Norge. Svarfordelingen er gjengitt i tabell 4.1. Når vi nedenfor refererer til andelen "enig", mener vi andelen som er "helt enig" eller "nokså enig". Tilsvarende sikter vi til summen av andelen "nokså uenig" og "helt uenig" når vi taler om andelen "uenig". I tabellen er prosentene avrundet til nærmeste heltall. Andelen (u)enig kan derfor noen ganger avvike +/- 1 prosentpoeng fra summen av helt (u)enig og nokså (u)enig.

Tabell 4.1. Holdning til fem påstander om innvandrere, 2002. Prosent

"Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv."

Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	18	48	12	14	5	2	1 410

"Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene."

Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	14	27	14	30	13	2	1 405

"Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge."

Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	24	39	12	14	8	2	1 409

forts..

Tabell 4.1. fortsetter:

"Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet."

Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	17	28	13	25	16	1	1 410

"Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn."

Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	60	26	4	6	4	1	1 410

To tredjedeler (66 prosent) er helt eller nokså enige i at "Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv". To av ti er uenige i påstanden. Vel en av ti er ambivalent og har svart "både og". En klar majoritet er med andre ord positive til det innvandrerne bidrar med i norsk arbeidsliv.

Når det gjelder påstanden "Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene", er om lag fire av ti (41 prosent) enige og vel så mange (43 prosent) uenige. Her er opinionen med andre ord delt i omtrent to like store deler. 14 prosent har svart "både og".

I det tredje spørsmålet er det igjen nesten to tredjedeler som sier seg enig i det "innvandrervennlige" standpunktet. 63 prosent mener at "Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge". Vel to av ti er uenig i dette, og vel en tidel er ambivalente.

Til den fjerde påstanden er meningene også delt omtrent på midten. Her har de skeptiske personene imidlertid en knapp overvekt. 45 prosent er enige i at "Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet", mens 41 prosent er uenige i denne påstanden. Dette er således den av de fem påstandene som påkaller flest innvandrerskeptiske reaksjoner. 13 prosent "sitter på gjerdet".

Et overveldende flertall stiller seg endelig bak påstanden "Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn". Hele 60 prosent er helt enige, og 26 prosent er nokså enige, til sammen 85 prosent. Om lag en av tjue har vansker med å ta et standpunkt. Dette er den av de fem påstanden som vekker færrest skeptiske reaksjoner.

4.2. Spørsmål 2: Eget forhold til innvandrere i tre forskjellige situasjoner

Respondentene fikk deretter spørsmål om sitt forhold til innvandrere. Hvert "scenario" innledes med ordene "Ville du synes det var ubehagelig dersom ...". Scenariene som skisseres er henholdsvis å ha en innvanderer som hjemmehjelp, som ny nabo eller som svigersønn/svigerdatter. I hvert tilfelle forutsettes det at innvandrerens behersker norsk. De som svarer bekreftende, blir bedt om å vurdere graden av ubehag. Er det "litt", "noe" eller "veldig" ubehagelig. Tabell 4.2. presenterer svarfordelingene.

Tabell 4.2. Svar på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere, 2002. Prosent

"Ville du synes det var ubehagelig dersom ...
 ....du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrер?"

Alle	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	3	4	3	88	1	1 410

"...du fikk en innvandrер som ny nabo?"

Alle	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	2	3	3	90	2	1 410

"...du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrер?"

Alle	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	15	14	11	53	7	1 409

88 prosent syntes ikke det ville være ubehagelig dersom de "... selv eller noen i nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrер". Av de 7 prosent som syntes det ville være ubehagelig, fordelte svarene seg jevnt mellom de forskjellige gradene av ubehag.

90 prosent syntes ikke det ville være ubehagelig dersom de "... fikk en innvandrер som ny nabo". Igjen fordeler svarene seg jevnt mellom gradene av ubehag.

Det siste scenariet der en sønn eller datter gir uttrykk for ønske om å gifte seg med en innvandrер, vekker andre reaksjoner. Her var det 40 prosent som ville oppleve situasjonen som ubehagelig. 15 prosent ville synes det var "Veldig ubehagelig", 14 prosent "Noe ubehagelig" og 11 prosent ville synes det var "Litt ubehagelig". Et knapt flertall (53 prosent) ville likevel ikke oppleve situasjonen som ubehagelig. 7 prosent visste ikke.

4.3. Spørsmål 3: Flyktninger og asylsøkeres adgang til Norge

Alle respondentene ble stilt et spørsmål om flyktninger og asylsøkeres adgang til Norge. Svarfordelingen er gjengitt i tabell 4.3. Vel halvparten (53 prosent) mente det burde bli vanskeligere for asylsøkere og flyktninger å få opphold i Norge, fire av ti (39 prosent) mente adgangen burde være uendret, mens 5 prosent mente den burde bli lettere. Flertallet er altså tilhengere av en mer restriktiv flyktningpolitikk enn den som føres i dag.

Tabell 4.3. Holdning til flyktnings og asylsøkeres adgang til Norge, 2002. Prosent

"Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?"

Alle	Lettere	Som i dag	Vanskeligere	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
100	5	39	53	2	1 408

4.4. Spørsmål 4: Egen kontakt med innvandrere

Det siste spørsmålet dreide seg om egen kontakt med innvandrere i Norge på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l. De som svarte at de hadde kontakt med innvandrere, ble bedt om å angi på hvilken arena. Flere svar var mulig. Tabell 4.4 gjengir svarfordelingen.

Tabell 4.4. Kontakt med innvandrere i Norge på forskjellige arenaer. 2002. Prosent.

Kontakt med innvandrere?

Alle	Ja	Nei	Tallet på personer som svarte
100	67	33	1 408

Andel med kontakt...

	Ja	Nei	Tallet på personer som svarte
På jobben	41	59	1 408
I nabolaget	22	78	1 408
Blant venner/kjente	27	73	1 408
I nær familie	9	91	1 408
På annen måte	10	90	1 408

Befolkningen fordelt etter antall arenaer de har kontakt med innvandrere på.

Ingen	33
En	38
To	19
Tre	6
Fire	2
Fem	1
Alle	100

To av tre (67 prosent) oppgir å ha kontakt med innvandrere, mens en av tre oppgir ikke å ha kontakt med innvandrere.

Fire av ti hadde kontakt med innvandrere gjennom jobben (41 prosent). Nærmere tre av ti hadde kontakt med innvandrere blant venner og kjente (27 prosent), mens vel to av ti hadde kontakt med innvandrere i nabolaget (22 prosent). Færrest hadde kontakt med innvandrere i den nære familien, knapt en av ti. En tidel hadde også kontakt med innvandrere på annen måte.

Nærmere fire av ti oppgav å ha kontakt med innvandrere på én arena, to av ti på to arenaer og en av ti hadde kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer.

5. De norske resultatene i komparativt lys

Ettersom det er første gang Statistisk sentralbyrå stiller disse spørsmålene, er vi stort sett avskåret fra å si noe om utviklingen over tid. Et par spørsmål (1e og 3) minner likevel om spørsmål vi eller andre har stilt tidligere, og vi skal derfor - med en del forbehold - trekke noen linjer tilbake i tid. For spørsmål som primært er konstruert på grunnlag av utenlandske forbilder, skal vi se de norske resultatene i lys av de utenlandske. Nedenfor gjennomgår vi spørsmålene i kronologisk rekkefølge.

Spm 1a): Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.

Her har vi få tidligere undersøkelser å sammenlikne med. I 1993 og 1995 var det bare 26 prosent av respondentene i Norsk Monitor som uttrykte større enighet med utsagnet om innvandrere som "dyktige og arbeidssomme mennesker som yter et verdifullt bidrag til norsk økonomi og arbeidsliv" enn med et utsagn om innvandrere som "prøver å utnytte våre velferdsordninger" (Hellevik 1996: 122). Den lave andelen som uttalte seg fordelaktig om innvandrernes arbeidsmarkedsinnsats må imidlertid ses i lys av formatet på dette spørsmålet der respondenten måtte velge mellom to konkurrerende utsagn.

I 1988 og 1993 sa henholdsvis 44 og 35 prosent av respondentene i NSDs undersøkelse seg enig i at "innvandrere gjennomgående (er) velkvalifiserte mennesker som styrker norsk arbeidsliv" (Kalgraff Skjåk og Bøyum 1994: 42f.) Vårt undersøkelse per 2002, der hele 66 prosent istemmer at "innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv", peker dermed på en langt større anerkjennelse av innvandrernes innsats på arbeidsmarkedet enn tidligere. Spørsmålet er imidlertid så forskjellige i ordlyden fra tidligere spørsmål, at en neppe kan utelukke at forskjellen i svarene kan skyldes dette.

Spm1b): Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.

Vel 40 prosent av befolkningen sier seg enig i at "innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene". Dette er vel 10 prosentpoeng lavere enn andelen som i løpet av siste halvdel av 1990-tallet sa seg enig i at "Innvandrere har for lett tilgang til sosialhjelp sammenliknet med nordmenn" - et av våre tidligere holdningsspørsmål (Statistisk sentralbyrå 2002: tabell 90). At færre istemmer det nye utsagnet, skyldes trolig at det er mer vidtgående formulert, selv om temaområdet er omtrent det samme. Normalt er det verre å påstå at noen "misbruker" et gode, framfor å hevde at noen er forfordelt. I siste tilfelle kan vedkommende selv være subjektivt "uskyldig" i situasjonen.

Sammenliknet med EU-land som fikk et tilsvarende spørsmål i år 2000, framstår Norge som et av de minst innvandrerkritiske på dette området. Blant landene som fikk spørsmålet ligger andelen som sier seg enig i påstanden på gjennomsnittlig 52 prosent ("tend to agree"). Alt i alt er det bare Spania av de 13 EU-landene det foreligger data for, hvis befolkning er mindre mistenksomme overfor innvandreres omgang med velferdsordningene enn Norge (jf tabell 5.1).

Det kan sikkert anføres gode argumenter mot å sammenlikne de norske og de utenlandske resultatene direkte. Tidspunktet for undersøkelsene er bl.a. forskjellig (henholdsvis før og etter 11. september 2001), og konteksten som spørsmålene er satt i er også forskjellig. EU-undersøkelsen inneholdt f.eks. en større sekvens om holdninger til minoriteter og innvandrere, mens vår omnibusundersøkelse hadde disse spørsmålene som et lite innslag. Våre svaralternativer er også noe annerledes enn Eurobarometerets. Med disse forbehold tillater vi oss likevel å presentere dataene i samme tabell for oversiktens skyld.

Tabell 5.1: Holdning til påstanden at innvandrere misbruker de sosiale velferdsordningene¹
EU-landene våren 2000 og Norge høsten 2002. Prosent

Land ²	Hovedsakelig enig	Vet ikke	Hovedsakelig uenig
Spania	37	16	47
Norge 2002	41	16	43
Italia	42	16	42
Østerrike	46	22	31
Sverige	47	14	39
Luxembourg	47	14	39
Hellas	48	18	34
Nederland	48	17	35
Portugal	48	22	30
Danmark	52	12	37
Irland	56	22	22
Finland	57	13	30
Belgia	66	9	26
Frankrike	66	8	26
EU-landene i alt	52	16	32

¹ Den eksakte formuleringen av påstanden i de to undersøkelsene er gjengitt i avsnitt 3 foran.

² Sammenliknbare data for Storbritannia og Tyskland mangler.

Kilde: Eurobarometer 2000 og SSBs Omnibusundersøkelse 3-2002.

Spm1c): Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.

Påstanden om at innvandrere beriker det kulturelle livet i Norge får tilslutning fra 63 prosent av befolkningen i Norge. Sammenliknet med utfallet på et tilsvarende spørsmål i Eurobarometeret 2000 blir Norge forbigått av Sverige og Finland med hensyn til andelen som slutter opp om utsagnet. Øvrige EU-land har en lavere andel enig-svar enn Norge. I tabell 5.2 gjengis dataene samlet.

Tabell 5.2: Holdning til påstanden at innvandrere beriker det kulturelle livet i (LAND).¹
EU-landene våren 2000 og Norge høsten 2002. Prosent

Land	Hovedsakelig enig	Vet ikke	Hovedsakelig uenig
Sverige	75	8	18
Finland	70	7	23
Norge 2002	63	14	22
Nederland	62	9	29
Luxembourg	56	11	33
Danmark	54	12	34
Spania	53	17	30
Italia	52	15	33
Frankrike	52	10	38
Tyskland	51	17	33
Portugal	50	20	30
Belgia	45	11	44
Østerrike	43	21	36
Storbritannia	43	19	39
Irland	32	27	42
Hellas	26	11	63
EU-landene i alt	50	15	35

¹ Den eksakte formuleringen av påstanden i de to undersøkelsene er gjengitt i avsnitt 3 foran.

Kilde: Eurobarometer 2000 og SSBs Omnibusundersøkelse 3-2002.

Spm1d): Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.

Et vesentlig annet bilde kommer til syne mht. Norges plass i forhold til EU-landene når det gjelder påstanden om at innvandrere representerer "en kilde til utrygghet i samfunnet". Med en andel på 45 prosent som svarer bekreftende på denne påstanden, kommer Norge langt ned på lista over landene som avviser dette. I alt er det ni land hvis befolkning uttrykker mindre frykt for innvandrerne enn oss, slik tabell 5.3 viser.

Tabell 5.3: Holdning til påstanden at innvandrere er en kilde til utrygghet i samfunnet.¹ EU-landene våren 2000 og Norge høsten 2002. Prosent

Land ²	Hovedsakelig enig	Vet ikke	Hovedsakelig uenig
Sverige	24	10	66
Finland	32	8	61
Storbritannia	32	20	48
Spania	34	11	56
Italia	38	16	46
Luxembourg	40	13	47
Irland	42	14	43
Østerrike	44	17	39
Nederland	45	11	44
Norge 2002	45	14	41
Tyskland	46	19	34
Frankrike	51	8	41
Belgia	56	9	35
Danmark	60	7	33
Hellas	77	3	19
EU-landene i alt	42	15	43

¹ Den eksakte formuleringen av påstanden i de to undersøkelsene er gjengitt i avsnitt 3 foran.

² Sammenliknbare data for Portugal mangler.

Kilde: Eurobarometer 2000 og SSBs Omnibusundersøkelse 3-2002.

Vår hypotese er her at forskjellen i tidspunktet for gjennomføringen av Eurobarometer-undersøkelsen og vår egen undersøkelse slår ut. Mens omnibusundersøkelsen er foretatt *etter* terrorhandlingene i USA den 11. september 2001, er det samme ikke tilfelle for undersøkelsen i EU-landene. Det er sannsynlig at frykten for terror, som lar seg assosiere til muslimske innvandrere, melder seg etter 11. september i fjor i større grad i forbindelse med dette spørsmålet enn ved de foregående. Norges "svake" plassering i forhold til EU-landene kan skyldes dette. De mye omtalte såkalte "æresdrap" både i Sverige og Norge i inneværende år kan også ha bidratt til å forsterke de negative assosiasjonene.

Spm1e): Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn. .

Den siste påstanden i spørsmålsbatteriet er den som minner mest om spørsmålet vi stilte i omnibusundersøkelsene i årene 1993-2000. Påstanden lød "Innvandrere bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn". Befolkningens holdning til påstanden ble kartlagt ved hjelp av de samme svarkategoriene som i herværende undersøkelse. Grunnen til at ordlyden i utsagnet ble endret noe, var å forhindre mulige misforståelser, men vi antar at essensen i spørsmålet knapt er endret som følge av dette. Det er derfor interessant å sammenlikne de nye resultatene med funn fra de tidligere undersøkelsene (tabell 5.4). Noen utenlandsk parallell til dette spørsmålet kjenner vi ikke.

Tabell 5.4: Holdning til påstanden at innvandrere bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn¹, 1993-2002. Prosent

År	Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
1993	100	58	17	8	7	8	2	1 823
1994	100	53	24	6	9	6	1	1 842
1995	100	57	23	4	9	7	0	1 398
1996	100	67	19	3	6	5	0	1 388
1997	100	66	20	5	5	3	0	1 375
1998	100	76	15	3	4	2	0	1 225
1999	100	73	17	3	4	2	1	1 414
2000	100	74	17	3	3	2	0	1 385
2002	100	60	26	4	6	4	1	1 410

¹ Den eksakte formuleringen i 2002 var "Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn".

Kilde: SSBs omnibusundersøkelser.

Tabellen viser at andelen som slutter opp dette utsagnet i år 2002 har gått noe tilbake siden år 2000. Andelen som er "helt enig" i at innvandrere skal ha samme muligheter på arbeidsmarkedet som nordmenn, har sunket med 14 prosentpoeng fra 2000 til 2002, mens andelen som er "nokså enig" har økt med 9 prosentpoeng. Andelen "helt eller nokså uenig" i påstanden har økt fra 5 til 10 prosent. Endringen er statistisk signifikant.

Vi ser ellers at andelen som har sluttet opp om dette utsagnet har økt nokså jevnt siden 1993. Alt i alt økte "enig"-andelen med 17 prosentpoeng fra 1993 til 1998. Senere sank andelen ubetydelig fra 1998 til år 2000. Nåværende enig-andel¹ er nå tilbake omtrent på 1996-1997-nivå (86 prosent). I perioden 1993 til 1998 avtok arbeidsløsheten år for annet inntil 1998 da nedgangen kulminerte og ledigheten igjen begynte å stige. Vi ser ikke bort fra at den beskjedne økningen i den registrerte arbeidsløsheten fra mai-juni 2000 (da den forrige omnibusundersøkelsen fant sted) til august-september i 2002 kan bidra til å forklare nedgangen i støtten til innvandrernes likestilling på arbeidsmarkedet.² For en nærmere drøfting av konjunktorenes mulige betydning for holdningen til innvandrere, se Blom og Ellingsen 1998.

Spm2a: Ville du synes at det var ubehagelig hvis du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer?

Spørsmålet er som nevnt tidligere stilt i Danmark i januar 2000 og 2001 og i Norge i februar 2001. I den norske undersøkelsen (presentert i Aftenposten) - og i vår omnibus - er det tilføyd en opplysning om at innvandreren behersker norsk.³ I Danmark gav undersøkelsen en andel på 79 prosent i 2000 og 87 prosent i 2001 som "slet ikke" syntes det ville være ubehagelig med en innvandrer som hjemmehjelp (Søndagsavisen 19.01.01). Den norske undersøkelsen i februar 2001 gav likeledes en andel på 87 prosent som "ikke i det hele tatt" ville reagere negativt på å ha en innvandrer som hjemmehjelp. 8 prosent mente at det "i liten grad" ville være ubehagelig, 2 prosent at det "i noen grad" ville være ubehagelig, mens bare 1 prosent syntes at det "i stor grad" ville være ubehagelig (Aftenposten 18.02.01). Vår omnibusundersøkelse fra 2002 føyer seg glatt inn i dette bildet med en andel benektende svar på 88 prosent.

¹ Andelen "helt enig" og "nokså enig" summerer til 85 prosent i 2002.

² Økningen var på knapt et prosentpoeng (Aetat 2002a,b).

³ Dette gjelder også for de to neste scenariene som følger.

Spm2b: Ville du synes at det var ubehagelig dersom du fikk en innvandrere som ny nabo?

Spørsmålet har enkelte paralleller i andre norske opinionsundersøkelser. Den norske verdiundersøkelsen, som ble gjennomført i 1982, 1990 og 1996, forela respondentene en liste over kategorier av personer, hvoriblant også innvandre, og bad dem angi hvilken gruppe de ikke ønsket å ha som nabo. Andelen som nevnte innvandrere var 10 prosent i 1982 og 1996 og 16 prosent i 1990 (Listhaug 1998). Et liknende spørsmål ble stilt i Norsk samfunnsvitenskapelige datatjenestes undersøkelse om holdninger til innvandrere i 1988 og 1993. Da ble innvandrere nevnt av 19 prosent i 1988 og 21 prosent i 1993 (Kalgraff Skjåk og Bøyum 1994).

Dette tyder på at utviklingen i toleranse har gått i bølger, med relativt få som hadde noe mot innvandrere som nabo tidlig på 1980-tallet, økende motvilje mot slutten av 1980-tallet til ut på 1990-tallet, og deretter større toleranse igjen i siste halvdel av 1990-tallet. Resultatene fra omnibusundersøkelsen 2002 føyer seg pent inn i dette bildet med hele 90 prosent uten negative følelser i forbindelse med innvandrere som naboer. Da spørsmålet ble stilt i Danmark (riktignok uten tillegget om innvandrernes språkferdigheter) i januar 2000 og 2001, var andelen som "slet ikke" ville la seg "genere" henholdsvis 78 og 80 prosent, altså noe lavere.

Spm2c: Ville du synes at det var ubehagelig dersom du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrere?

NSDs undersøkelse om holdninger til innvandrere i 1988 og 1993 stilte et spørsmål om viljen til å ta innvandrere inn i den nære familien. Formatet var som for spørsmålet om hvilke grupper en ikke ønsket å ha som nabo. En liste med kategorier av personer ble presentert, og respondenten ble bedt om å angi hvilke hun/han ikke ønsket giftet inn i den nærmeste familien. Innvandrere ble nevnt av 36 prosent i 1988 og 48 prosent i 1993 (Kalgraff Skjåk og Bøyum 1994). Henholdsvis to tredjedeler og halvparten av befolkningen hadde med andre ord ikke noen spesiell motforestilling mot å få en innvandrere i familien i 1988 og 1993.

I den danske undersøkelsen for Søndagsavisen (19.01.01) oppgav 41 prosent av befolkningen i år 2000 og 45 prosent i år 2001 at de "slet ikke" ville "generes" av at en flyktning eller innvandrere giftet seg med deres sønn eller datter. Resultatet var påfallende likt da Opinion stilte samme spørsmål for Aftenposten i februar 2001. 45 prosent ville ikke synes det var "vanskelig eller ubehagelig" om en sønn eller datter gifter seg med en flyktning eller innvandrere (Aftenposten 18.02.01). Av de 47 prosent som hevdet at det ville være ubehagelig, syntes 11 prosent at det "i stor grad" ville være ubehagelig, 20 prosent "i noen grad" og 16 prosent "i liten grad". I en undersøkelse publisert i Dagbladet 23.12.01 (utført av MMI) var det 44 prosent som ikke trodde det ville skape problemer i familien dersom et nært familiemedlem (sønn, datter, bror, søster etc.) "presenterer en partner med fremmedkulturell bakgrunn". 20 prosent trodde det ville skape problemer, mens 29 prosent var i tvil.

Faktisk finner vi en noe større andel (53 prosent) som ikke bekymrer seg for å få en innvandrere som svigersønn/-datter enn hva de øvrige undersøkelsene i Danmark og Norge på 2000-tallet har vist.

Spm3: Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?

Siden 1993 har vi årlig bedt befolkningen forholde seg til påstanden "Norge bør gi opphold til flyktninger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag". I perioden 1993 til 1999 har andelen som har vært helt eller nokså enig i denne påstanden, økt fra 49 til 71 prosent. I år 2000 gikk andelen enige signifikant ned til 64 prosent (jf. Statistisk årbok 2002: tabell 90).

I 1998 stilte vi tilleggsspørsmålet "Bør Norge etter din mening gi opphold til flere, færre eller omtrent like mange flyktninger og asylsøkere som i dag?" (Blom 1998). 13 prosent svarte "flere", mens 55 prosent svarte "like mange som i dag". Til sammen gir det 68 prosent som ønsket "minst like mange" flyktninger som "i dag". Dette stemmer godt overens med at det samme år var 69 prosent som var helt eller ganske enig i at "Norge bør gi opphold til flyktninger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag".

På denne bakgrunn er det naturlig å anta at summen av de som synes det "bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge" ("sammenliknet med i dag") og de som mener at "adgangen til å få opphold (bør) være som i dag", utgjør omtrent de som vil være enig i at "Norge bør gi opphold til flyktninger og asylsøkere i *minst samme omfang som i dag*", dersom vi hadde spurt om dette.

I så fall må vi konstatere at andelen som ikke ønsker å redusere mottaket av flyktninger og asylsøkere, har falt betraktelig fra år 2000 til i dag (høsten 2002). I vår omnibusundersøkelse fra 2002 er det 39 prosent som synes adgangen for flyktninger og asylsøkere til å få opphold i Norge bør være uendret. I tillegg mener 5 prosent at det bør bli lettere å få opphold. Til sammen betyr det at 44 prosent vil at adgangen for flyktninger og asylsøkere til å få opphold i Norge bør være som i dag eller lettere. Dersom "lettere adgang" tolkes som "større mottak" og "uendret adgang" som "uendret mottak", betyr det at 44 prosent i år 2002 synes at "Norge bør gi opphold til flyktninger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag". I år 2000 var denne andelen 20 prosentpoeng høyere.

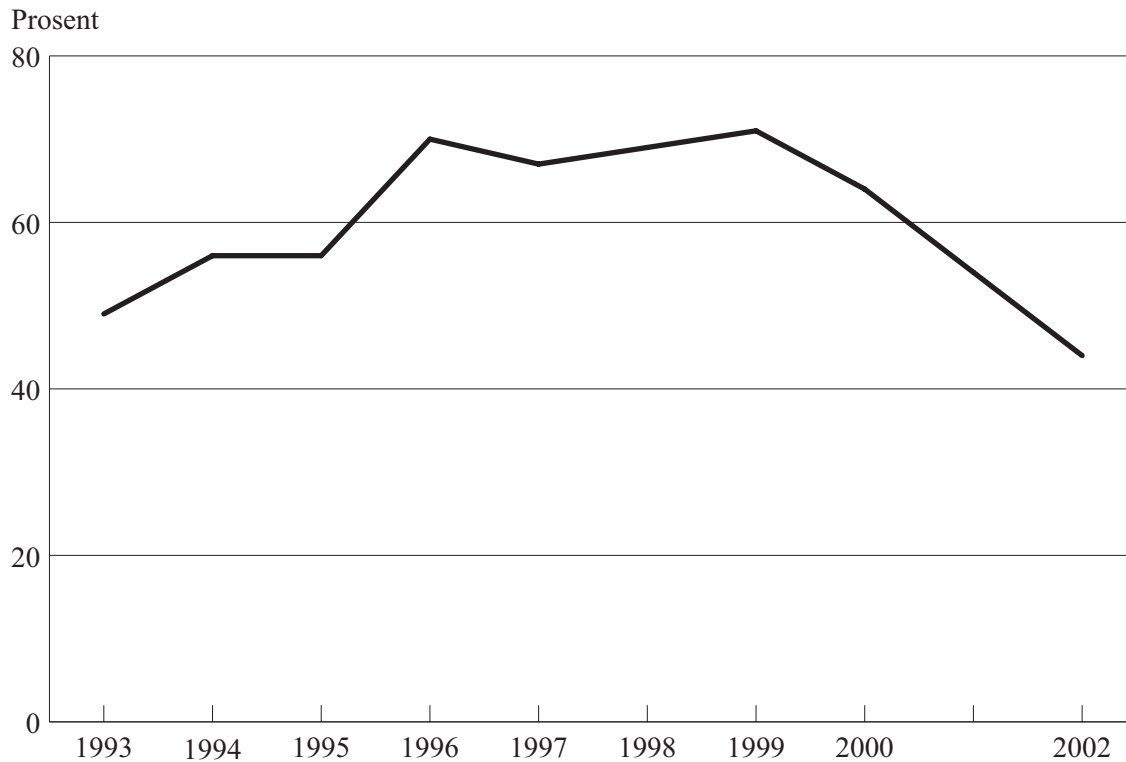
Nå kan det selvsagt innvendes at "lettere adgang" ikke nødvendigvis betyr større mottak og at "uendret adgang" ikke nødvendigvis betyr uendret mottak. Hvor restriktivt regelverket er, er ikke det eneste som avgjør hvor mange som får opphold. Begivenheter utenfor landets grenser betyr selvsagt mye for tilstrømningen av flyktninger og asylsøkere. I figur 5.1 er likevel utviklingen over tid i holdningen til mottak av flyktninger og asylsøkere framstilt grafisk under forutsetning av at 2002-resultatet legitimt kan innpasses i tallserien fra 1993 til 2000 (da ordlyden i spørsmålet var noe annerledes). Figuren viser den store nedgangen i viljen til å gi opphold til flyktninger og asylsøkere fra årtusenskiftet.

Utviklingen etter 1999 kan imidlertid forstås som en reaksjon på den økte tilstrømningen av flyktninger og asylsøkere til Norge de seneste årene (se figur 5.2). Selv om antallet som har oppnådd beskyttelse i Norge eller rett til familiegjening har gått ned etter 1999, har asylsøkertallene fortsatt å stige. I 1999 og 2000 kom det over 10 000 asylsøkere til landet, og i 2001 nærmere 15 000. Midlertidige tall tyder på at antallet i 2002 ikke blir lavere (Utlendingsdirektoratet 2002b). Trolig blir tilstrømningen av asylsøkere mer omtalt i media enn antall innvilgede opphold. Nedgangen i andelen som vil gi opphold til flyktninger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag⁴, kan være en reaksjon på at befolkningen har blitt oppmerksom på køen av asylsøkere. Dermed blir det også færre som mener at adgangen til å få opphold i Norge bør utvides eller at dagens (relativt høye) nivå bør opprettholdes.

---

⁴ Slik formuleringen var fra 1993 til 2000; i år 2002 gjaldt spørsmålet hvorvidt adgangen til å få opphold i Norge burde bli lettere eller være som i dag.

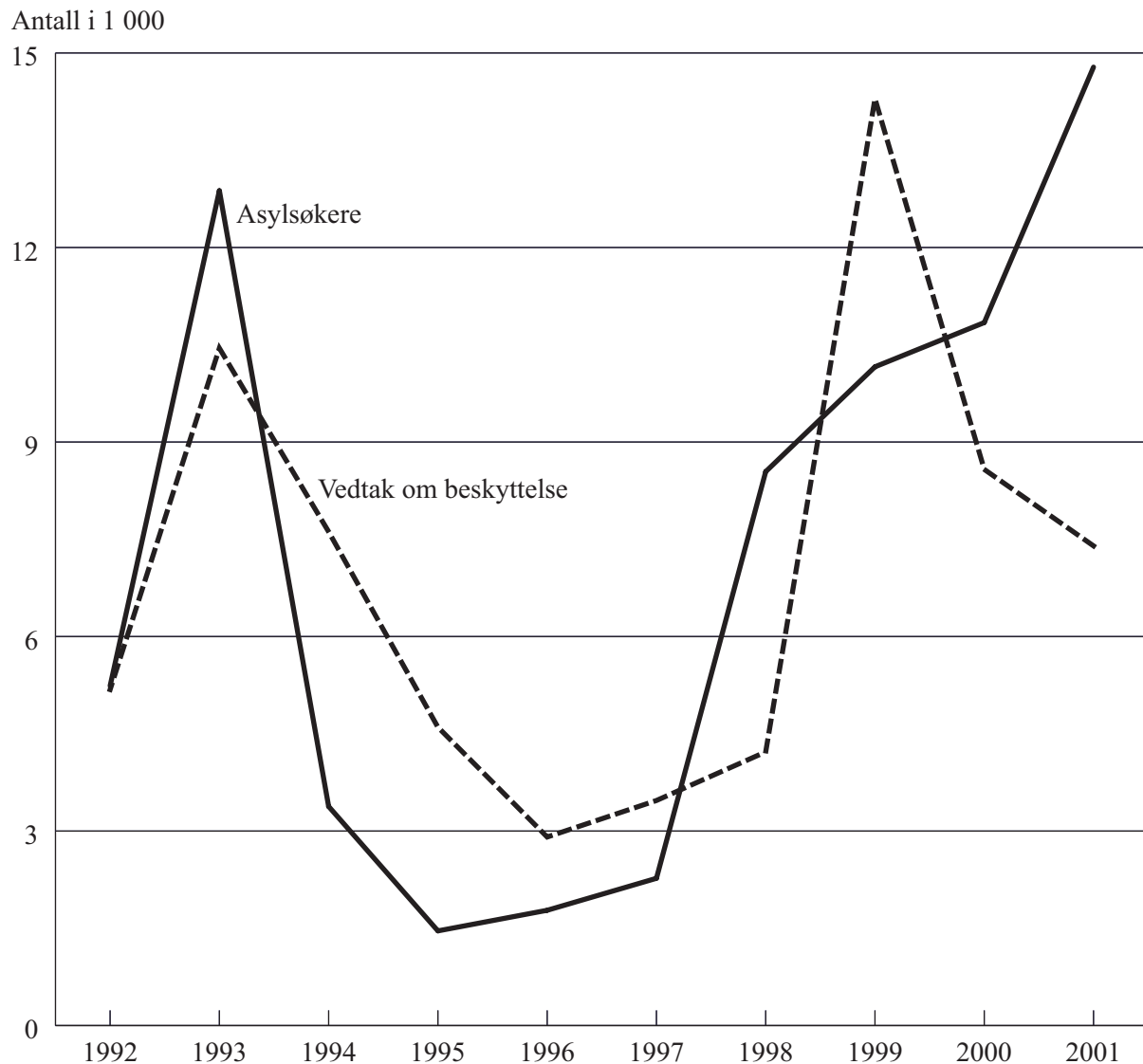
Figur 5.1. Andel som mener at Norge bør gi opphold til flyktninger og asylsøkere i minst samme omfang som i dag¹, 1993-2002. Prosent

¹ Dataene for år 2002 stammer fra et annet spørsmål enn dataene for årene 1993-2000. For år 2002 viser figuren andelen som mener at flyktninger og innvandrere bør ha lettere for å få opphold i Norge eller samme adgang som før.

I tidligere analyser (Blom 1995) har vi riktignok argumentert for at befolkningen ikke nødvendigvis er godt orientert om det faktiske antallet flyktninger og asylsøkere som melder seg og antall personer som gis opphold, men vi har inntrykk av at media for tiden har formidlet et klart bilde av at asylsøkerstrømmen til Norge er betydelig. Bussene med bulgarske asylsøkere sommeren 2001, myndighetenes bruk av begrepet "antatte grunnløse asylsøkere" og opprettelsen av leire for asylsøkere med en "nøktern" standard med sikte på å holde eventuelle "lykkesøkere" borte, har fortalt sitt tydelige språk om dette.

Figur 5.2: Antall asylsøkere og antall personer som har fått vedtak om beskyttelse, inkludert familiejenforente, 1992-2001.

Kilde: Statistisk sentralbyrå 2002: tabell 89 (asylsøkere), Utlendingsdirektoratet 2002a: vedleggstabell 10 (vedtak om beskyttelse inkl. familiejenforente).

Data fra Sverige, Danmark, Tyskland og Storbritannia gjør det for øvrig mulig å sammenlikne holdningen i Norge til mottak av flyktninger og asylsøkere med tilsvarende holdning i de nevnte landene. Vårt spørsmål er som tidligere nevnt påvirket av et spørsmål stilt i Danmark for Rockwool Fondens Forskningsenhet. Foreliggende data fra Danmark er fra januar og februar 2002. I de øvrige landene stammer data fra våren/sommeren 2002.⁵

⁵ Data for Sverige er innsamlet 4. og 5. juni 2002 av Sifo Research & Consulting, for Storbritannia i juni måned av Social Survey Division ved Office of National Statistics i London og for Tyskland i april 2002 ved Infratest Sozialforschung i München (Pedersen, Jensen og Viby Mogensen 2002).

Tabell 5.5: Holdning til flyktingers adgang til landet. "I forhold til slik det er nå, bør det innføres begrensninger, bør det innføres lettelser, eller bør reglene forbli uendret?"¹, 2002. Prosent.²

Land	Lettelser	Uendret	Begrensninger
Sverige	15	44	41
Norge	5	40	55
Danmark	10	34	56
Tyskland	16	24	60
Storbritannia	8	15	77

¹ Ordlyden i det norske spørsmålet var følgende: "Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktinger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?"

² "Vet ikke"- svar er holdt utenfor.

Kilde: Pedersen, Jensen og Viby Mogensen 2002: 20.

Tabell 5.5 viser at befolkningen i Sverige er mindre innstilt på å innføre begrensninger i asylsøkeres og flyktingers adgang til landet enn befolkningen i Norge. Andelen som ønsker lettelser i adgangen er likeledes 10 prosentpoeng større i Sverige enn i Norge. På den annen side er en større andel både i Tyskland og Storbritannia tilhenger av å begrense flyktingenes adgang til landet enn i Norge. Særlig gjelder dette i Storbritannia. Vel tre fjerdedeler av den britiske befolkningen ønsker å innføre begrensninger i flyktingers adgang til landet mot vel halvparten av befolkningen i Norge. Dette til tross for at andelen av Storbritannias befolkning som tilhører etniske minoriteter ikke er vesentlig høyere enn i Norge. I 1995 ble denne andelen estimert til om lag 5,7 prosent (Whitmarsh et al. 1998), mot Norges 3,1 prosent ikke-vestlige innvandrere på samme tidspunkt (Statistisk sentralbyrå 1996).

Den tyske befolkningen er den mest polariserte i synet på mottak av flyktinger og asylsøkere idet 16 prosent ønsker lettelser i adgangen til landet, mens 60 prosent ønsker begrensninger. I 1995 utgjorde utenlandske statsborgere 8,8 prosent av befolkningen i Tyskland (Noll, Schmidt og Weick 1998).

Opinionen i Norge minner mest om opinionen i Danmark. Andelen som vil ha begrensninger i adgangen til landet er omtrent den samme i de to landene, mens andelen som ønsker lettelser er større i Danmark. Tidligere danske undersøkelser har vist at holdningen til mottak av flyktinger har svingt til dels betydelig. Like etter 11. september 2001 var andelen som ønsket å begrense adgangen til landet oppe i 68 prosent (Goul Andersen 2002). Et kvartal senere var den igjen nede på nivået fra før terroraksjonen i USA (jf. tabell 5.4). I mellomtiden hadde danskene fått en regjering med motstand mot innvandring som en av sine profilerte saker. Tallene for asylsøkere i Danmark hadde også begynt å synke (Udlændingestyrelsen 2002) da opinionsmålingen som gjengis i tabell 5.5. ble gjennomført. De danske holdningene er således relatert til et strengere innvandringsregime enn de norske.

Spm4: Har du selv kontakt med innvandrere som bor i Norge, f.eks. på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l.?

[Hvis ja-svar:] *I hvilke sammenhenger har du kontakt med innvandrere som bor i Norge?*

Svaralternativer: *På jobben, i nabolaget, venner og kjente, i nær familie, på annen måte?*

I NSDs undersøkelser fra 1988 og 1993 fantes det noen spørsmål om graden av kontakt mellom nordmenn og innvandrere (Kalgraff Skjåk og Bøyum 1994). Undersøkelsen viste at andelen som hadde kontakt med innvandrere på arbeidsplass eller skole/lærested var om lag 17 prosent i 1988 og 24 prosent i 1993. Andelen som hadde kontakt med innvandrere i nabolaget var om lag 15 prosent i 1988 og 22 prosent i 1993, mens andelen som hadde kontakt privat var om lag 29 prosent i 1988 og 37

prosent i 1993.⁶ Størstedelen av den private kontakten (70 prosent) gjaldt kontakt med "bekjente" innvandrere (ikke familie eller venner).

I 1988 og 1993 var innvandrerbefolkningen mindre enn i dag, henholdsvis 3,5 prosent og 4,5 prosent av befolkningen mot 6,9 prosent i år 2002 (Statistisk sentralbyrå 2002: tabell 8). Det er likevel først og fremst på jobben at flere har kontakt. I vår omnibusundersøkelse oppgir 41 prosent at de har kontakt med innvandrere på jobben. Andelen som oppgir å ha kontakt med innvandrere i nabolaget er den samme som i 1993 (22 prosent), og andelen som har kontakt med innvandrere blant venner/kjente og i nær familie er henholdsvis 27 og 9 prosent (mot altså 37 prosent "privat" i 1993).

6. Hvordan holdningene varierer etter bakgrunnskjennetegn

Hvilke holdninger som uttrykkes varierer selvsagt mellom ulike grupper i befolkningen. Vi kommenterer her de viktigste forskjellene i holdning etter demografiske og sosiale kjennetegn som kjønn, alder, utdanningsnivå, bostedsstrøk, landsdel, partipreferanse og grad av kontakt med innvandrere. Grunnlaget for dette er bivariate tabeller som gjengis som vedlegg. Vi har også foretatt multivariate analyser av effekten av flere bakgrunnsvariabler på holdningsvariablene samtidig. Resultatene av disse analysene nevnes noen steder i teksten uten at tallgrunnlaget er med i notatet.

6.1. Kjønn

Kjønn har med få unntak liten betydning for holdningene. Unntakene gjelder spørsmålet om innvandrere beriker det kulturelle livet i Norge og holdningen til tverrkulturelle ekteskap. Interessant nok trekker kjønnsforskjellene her i hver sin retning. Mens 61 prosent av mennene mener at innvandrere beriker det kulturelle livet, er tilsvarende andel blant kvinner 66 prosent. På den annen side framstår kvinner som noe mer skeptiske til tverrkulturelle ekteskap enn menn. På spørsmålet om en ville synes det var ubehagelig dersom ens sønn eller datter giftet seg med en innvandrers, svarer 56 prosent av mennene benektende mot 51 prosent av kvinnene.

6.2. Alder

Alder har en relativt klar sammenheng med holdningen til innvandrere og innvandring. Den eldste aldersgruppen (67-79 år) er gjennomgående langt mindre velvillig innstilt enn øvrige aldersgrupper. I noen tilfeller, som når det gjelder aksept av innvandrere som naboer og potensielle svigerdøtre/-sønner, har den yngste aldersgruppen (16-24 år) minst fordommer. Men oftere er det de unge voksne (25-44 år) som er mest velvillig innstilt.

Også i tidligere holdningsundersøkelser er denne tendensen påvist. På den bakgrunn har vi blant annet reist spørsmålet om de yngste (reelt eller innbilt) opplever konkurranse fra innvandrere på arbeidsmarkedet og derfor er mindre forsonlige (jf. Blom 1997). Forskjellen i holdning etter aldersgruppe er nemlig spesielt stor i utsagn som "Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn" hvor 90 prosent av 25-44-åringene er enig mot 82 prosent blant de yngste.

6.3. Utdanningsnivå

Utdanning er, foruten partitilhørighet og kontakt med innvandrere, det kjennemerke som påvirker holdningen til innvandrere og innvandring mest. Høyt utdannede har lavere tilbøyelighet til å innta negative holdninger til innvandrere og innvandring enn lavt utdannede. Sammenliknet med personer med utdanning på grunnskolenivå er f.eks. andelen som syns innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv 33 prosentpoeng høyere blant de med lang⁷ universitets- og høyskoleutdanning, mens andelen som tror at innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene er 41 prosentpoeng lavere. Andelen som vil gjøre det vanskeligere for innvandrere å få opphold i Norge er tilsvarende 44 prosentpoeng lavere blant de med lang universitets- og høyskoleutdanning enn blant de grunnskoleutdannede.

⁶ Egne beregninger på grunnlag av tabeller presentert i Kalgraff Skjåk og Bøyum 1994: 28-29 og 32-33.

⁷ Omfatter mer enn fire års utdanning på universitets- og høyskolenivå, samt forskerutdanning.

Multivariate analyser har vist at aldersforskjellene i holdning blir mindre dersom utdanning trekkes inn i forklaringsmodellen. Det betyr at forskjeller i utdanningsnivå mellom aldersgruppene forklarer deler av det som framstår som aldersforskjeller i holdning. At 32 prosent av 25-44-åringene har høyere utdanning (kort og lang) mot bare 2 prosent av 16-24-åringene, forklarer størstedelen av hvorfor unge voksne er mer velvillige til innvandrere og innvandring enn de unge. Med kontroll for utdanning er det bare i spørsmålet om innvandreres muligheter på arbeidsmarkedet at 25-44-åringene fortsatt er mest velvillig innstilt.

6.4. Bostedsstrøk

Graden av velvilje til innvandrere og innvandring øker også med urbaniseringsgraden. Særlig er det de bosatte i tettbygde strøk med over 100 000 bosatte, dvs. de største byene og deres omland, som utmerker seg ved større toleranse og velvilje. Dette kan skyldes at innvandrere utgjør et mer dagligdags innslag i storbyene. Muligheten til å nyttiggjøre seg deres kultur- og varetilbud er dermed også større. Mens f.eks. 77 prosent av de mest urbant bosatte synes at innvandrere gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv, er denne andelen 17 prosentpoeng lavere i spredbygde strøk. Tilsvarende er andelen som ikke synes innvandrere representerer noen kilde til utrygghet, 16 prosentpoeng høyere i de største byene.

At utdanningsnivået øker systematisk med urbaniseringsgraden, bidrar imidlertid også til den refererte effekten av bostedsstrøk. Andelen universitets- og høyskoleutdannede i vårt materiale er 13 prosent i spredbygde strøk mot 35 prosent i tettbygde strøk med mer enn 100 000 innbyggere. Effekten av bostedsstrøk blir derfor svekket i multivariate modeller med utdanning. I noen modeller blir effekten av bostedsstrøk helt borte, som når den avhengige variabelen handler om innvandreres forhold til de sosiale velferdsordningene. I andre modeller har bostedsstrøk fortsatt en effekt, som når påstanden gjelder innvandrere som kilde til utrygghet.

6.5. Landsdel

Etter landsdel er velviljen til innvandrere og innvandring størst i Akershus og Oslo og for noen spørsmåls vedkommende også på Vestlandet (med Bergen). Aksepten av innvandrere i den nære familien er imidlertid størst i Nord-Norge. Det mest robuste trekket ved kjennemerket landsdel er imidlertid at bosatte i Akershus og Oslo gjennomgående er mest velvillig innstilte. Dette henger selvfølgelig også sammen med at utdanningsnivået er høyest i denne landsdelen. Ved kontroll for utdanningsnivå i en multivariat modell blir effekten av landsdel i mange tilfeller borte.

6.6. Partipreferanse

Kjennemerket dreier seg om hvilket parti en ville stemme på dersom det var stortingsvalg "i morgen". Ikke uventet har dette kjennemerket meget klare forbindelseslinjer til holdningen til innvandrere og innvandring. De som foretrekker Rød Valgallianse eller Sosialistisk Venstreparti⁸ og til dels også Venstre er de mest "innvandervennlige", mens tilhengerne av Fremskrittspartiet er de minst "innvandervennlige". Nærmest Fremskrittspartiet ligger Senterpartiets tilhengere. Effekten av partipreferanse viskes ikke ut ved kontroll for utdanning, til tross for de betydelige utdanningsforskjellene som fins mellom partienes tilhengere.⁹

Som eksempel på hvordan partipreferanse påvirker holdningen til innvandring oppgir vi her andelen som ønsker at flyktninger skal ha vanskeligere for å få adgang til Norge, etter partitilhørighet: Rød Valgallianse-Sosialistisk Venstreparti (27 prosent), Venstre (41 prosent), Arbeiderpartiet (44 prosent), Kristelig Folkeparti (46 prosent), Høyre (48 prosent), Senterpartiet (62 prosent) og Fremskrittspartiet (83 prosent).

⁸ RV og SV bør betraktes samlet, idet antall RV-tilhengere er for lite til å være utsagnskraftig.

⁹ Andelen høyt utdannede i vårt materiale er f.eks. 8 prosent blant tilhengere av Fremskrittspartiet og 46 prosent blant RV-SV-tilhengere.

6.7. Kontakt med innvandrere

En kjent problemstilling fra tidligere studier av holdningen til innvandrere og innvandring er hvorvidt kontakt med innvandrere reduserer fordommer og utvikler positive holdninger ("*kontaktteorien*") eller om kontakt genererer gnisninger mellom partene og negative holdninger til innvandrere ("*konfliktteorien*") (Jenssen og Pedersen 1991, Jenssen 2001). I vår undersøkelse har vi spurt om kontakt mellom intervjupersonen og innvandrere på arbeidsplassen, i nabolaget, i familien osv. Det er dermed mulig å studere holdningene etter forekomsten av kontakt på den enkelte arena. Vi velger å telle *antall* arenaer som den enkelte har kontakt med innvandrere på og krysstabulere holdningsindikatorerne etter dette kjennemerket.

Vi finner da at motviljen mot innvandrere og innvandring går *ned* etter hvert som antall arenaer med kontakt til innvandrere *øker*. Dette styrker *kontaktteorien* i motsetning til *konfliktteorien*. Kontakt med en minoritetsgruppe bidrar til å redusere motviljen mot gruppen i stedet for å øke den. Den motsatte kausalretningen er selvsagt også mulig, nemlig at de som i utgangspunktet er positive til innvandrere oftere kommer i kontakt med dem.

Sammenhengen mellom omfanget av kontakt og graden av toleranse/velvilje er gjennomgående monoton (dvs. jevnt stigende/synkende). F.eks. er 60 prosent uenig i at innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene blant personer med kontakt på tre eller flere arenaer, mens tilsvarende andel for personer med to, én og ingen kontaktarenaer er henholdsvis 54, 45 og 30 prosent.

Multivariate modeller viser at variabelen for kontakt er robust¹⁰ og lett "stjeler" forklaringskraft fra de øvrige variablene i modellen. Dette henger sammen med at omfanget av kontakt med innvandrere er ganske forskjellig i de forskjellige gruppene. Kontakten varierer f.eks. med alder. Mens f.eks. 66 prosent av de eldste ikke har noen kontakt med innvandrere, er det samme tilfelle bare for 22 prosent av de yngste. Tilsvarende har 12 prosent av de yngste kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer, mot bare 1 prosent av de eldste (jf. siste del av vedleggstabellene).

Likeledes har høyt utdannede flere kontaktpunkter til innvandrere enn lavt utdannede. Bosatte i de mest urbane strøk har flere arenaer for kontakt enn bosatte i spredtbygde strøk. Det samme gjelder bosatte i Akershus og Oslo i forhold til bosatte i øvrige landsdeler osv. Noe av effekten av alder, utdanning, bostedsstrøk, landsdel og politisk tilhørighet skyldes dermed ulikheter i omfanget av kontakt med innvandrere.

Det betyr likevel ikke at effekten av de andre bakgrunnsvariablene nødvendigvis blir borte når vi kontrollerer for kontaktomfang. Både alder, utdanning og politiske preferanser har robuste effekter som vanligvis består ved kontroll for kontakt med innvandrere. Unntaksvis er dette også tilfelle for bostedsstrøk og landsdel.

Avslutningsvis kan nevnes at det ikke er likegyldig på hvilke arenaer kontakten med innvandrere utspiller seg. For de aller fleste holdsingsindikatorerne er kontakt på arbeidsplassen eller i nabolaget av mindre betydning enn kontakt i forbindelse med venner og familie. Kontakt blant venner og familie synes å "stikke dypere" enn kontakt med kolleger og naboer (jf. skillet mellom "primær-" og "sekundærrelasjoner"). Tydeligst gjør dette seg gjeldende i synet på innvandrere som svigerdøtre/-sønner. Blant personer med kontakt til innvandrere *på jobben* er andelen som synes det vil være ubehagelig å få en innvandrer som svigerdatter/-sønn 34 prosent, mot 54 prosent blant som ikke har noen form for kontakt.¹¹ Blant personer med kontakt til innvandrere *i nær familie* er andelen som vil føle ubehag ved å ha en innvandrer som svigerdatter/-sønn - ikke overraskende - helt nede i 14 prosent.

¹⁰ Robust vil her si at effekten ikke påvirkes mye av at det er andre bakgrunnsvariabler i modellen.

¹¹ Tilsvarende tall for kontakt med innvandrer *i nabolaget* er henholdsvis 38 og 54 prosent.

Litteratur

Aetat (2002a): Månedstatistikk om arbeidsmarkedet, Sesongjusterte tall for registrerte helt ledige og deltakere på personrettede ordinære tiltak 1984-august 2002, Nr. 5/2002, For august 2002.

Aetat (2002b): Arbeidsledigheten fortsetter å øke, Pressemelding nr. 28/3. oktober 2002.

Aftenposten 18.2.2001: "Mindre fordommer mot innvandrere", av Tone Tvetøy.
<http://www.aftenposten.no>.

Blom, S. (1995): Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk. Spørsmål i SSBs omnibus i mai/juni 1995, *Notater* 95/49, Statistisk sentralbyrå.

Blom, S. (1998): Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk. Spørsmål i SSBs omnibus i mai/juni 1998, *Notater* 98/55, Statistisk sentralbyrå.

Blom, S. (1999): Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk. Spørsmål i SSBs omnibus i mai/juni 1999, *Notater* 1999/61, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/publikasjoner/etter_serie/not/notat_9961/notat_9961.pdf

Blom, S. og D. Ellingsen (1998): Holdninger til innvandrere og innvandring: Økende toleranse i gode tider?, *Samfunnsspeilet* 6/98, 12. årgang, 34-39.

Dagbladet 23.12.2001: "Liker innvandrere bedre enn homofile", av Kjell-Ivar Myhr.
<http://www.dagbladet.no>.

European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (2001): *Attitudes towards minority groups in the European Union. A special analysis of the Eurobarometer 2000 survey*. Vienna, March 2001.
<http://www.eumc.at/publications/eurobarometer/EB2001.pdf>

Goul Andersen, J. (2002): Danskernes holdninger til indvandrere. En oversig. AMID Working Paper Series 17/2002, Akademiet for Migrationsstudier i Danmark, Aalborg Universitet.
<http://www.humsamf.auc.dk/amid>.

Hellevik, O. (1996): *Nordmenn og det gode liv. Norsk Monitor 1985-1995*, Universitetsforlaget, Oslo.

Hintermann, C. (2000): *The Austrians and their Foreign Population - Two surveys concerning attitudes and opinions of the Austrian population in respect to international migration, foreign population and migration and integration policy in Austria*, Workshop on Demographic and Cultural Specificity and Integration of Migrants 10-11 November, Bingen, Germany, Federal Institute for Population Research in co-operation with the Network for Integrated European Population Studies.
<http://www.idemog.oeaw.ac.at>

Jenssen, A. T. og E. Pedersen (1991): "Jo mere vi er sammen, dess gladere blir vi"? Kontakt, vennskap og konflikt mellom nordmenn og innvandrere, *Tidsskrift for samfunnsforskning*, årgang 32, 23-52.

Jenssen, A.T. (2001): Conflicting theories and mixed experiences. Intergroup contact between immigrants and Norwegians, *Norsk tidsskrift for migrasjonsforskning*, årgang 2 (1), 5-28.

Kalgraff Skjåk, K. og B. Bøyum (1994): *Haldningar til innvandraran 1988 og 1993*, NSD-rapporter nr. 99, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, Bergen.

Listhaug, O. (1998): "Tiltro til politiske institusjoner: Norge 1982-1996." i Verdikommisjonen: Samfunnet og dets verdier. Perspektiver fra Verdikommisjonens rådsmøte - vinter 1998, 47-58.

Noll, H-H, P. Schmidt og S. Weick (1998): "Ethnic Groups and Migrants in Germany", i J. Bühlmann, P. Röthlisberger og B. Schmid (eds.): *Monitoring Multicultural Societies, A Siena Group Report*, Swiss Federal Statistical Office, Neuchâtel, Swiss Statistics, 139-171.

Normann, T.M. (2002): Omnibusundersøkelsen august/september 2002, Dokumentasjonsrapport, Notater 2002/70, Statistisk sentralbyrå.

Pedersen, S. og H.C. Jensen (2002): Befolkningens holdning til at indføre begrensninger i antallet af flyktninge til Danmark er tilbage på nivået fra før terrorangrebene den 11. september i USA: 56 pct. ønsker stramminger, 10 pct. lettelser, *Nyt fra Rockwool Fondens Forskningsenhed*, Juni 2002, 6-8.

Pedersen, S., H.C. Jensen og G. Viby Mogensen (2002): Befolkningens holdning til at indføre begrensninger i antallet af flyktninge i Danmark, Sverige, Tyskland og Storbritannien, *Nyt fra Rockwool Fondens Forskningsenhed*, Oktober 2002, 20-21.

Statistisk sentralbyrå (1996): Befolkningsstatistikk. Innvandrerbefolkningen, 1. januar 1995, *Ukens statistikk* nr . 1/96, 4. januar 1996.

Statistisk sentralbyrå (2002): *Statistisk årbok 2002*, 121. årgang, Oslo-Kongsvinger.

Søndagsavisen, 19.1.2001: "Danskernes tolerance stiger", Af Jesper Vind Jensen.
<http://www.sondagsavisen.dk>.

Udlændingestyrelsen (2002): Antallet af spontane asylansøgere i Danmark (bruttoansøgstallet).
http://www.udlst.dk/Statistik/asylansoegertal_seneste_nov2002.htm

Utlendingsdirektoratet (2002a): *Utlendingsdirektoratets årsrapport 2001*, mars 2002.

Utlendingsdirektoratet (2002b): Statistikk, Asylsøkere. <http://www.udi.no>.

Whitmarsh, A. et al. (1998): "Great Britain", i J. Bühlmann, P. Röthlisberger og B. Schmid (eds.): *Monitoring Multicultural Societies, A Siena Group Report*, Swiss Federal Statistical Office, Neuchâtel, Swiss Statistics, 173-210.

Vedleggstabeller

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv							Tallet på personer som svarte
Kjønn		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		18.4	48.1	12.0	14.3	5.4	1.8	100.0	1410
....									
Mann		19.3	49.3	10.3	14.2	5.4	1.5	100.0	726
Kvinne		17.4	46.8	13.7	14.5	5.4	2.2	100.0	684

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.							Tallet på personer som svarte
Kjønn		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		14.0	27.0	13.9	30.0	13.2	1.8	100.0	1405
....									
Mann		14.4	27.9	13.0	28.9	14.1	1.7	100.0	723
Kvinne		13.6	26.1	14.8	31.2	12.3	1.9	100.0	682

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.							Tallet på personer som svarte
Kjønn		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		24.1	39.2	11.8	14.1	8.4	2.5	100.0	1409
....									
Mann		23.0	37.9	11.4	15.9	10.1	1.7	100.0	725
Kvinne		25.3	40.5	12.1	12.1	6.6	3.4	100.0	684

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.							Tallet på personer som svarte
Kjønn		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		16.7	28.0	13.3	25.4	15.7	0.8	100.0	1410
....									
Mann		15.7	29.8	13.6	24.1	16.1	0.7	100.0	726
Kvinne		17.8	26.2	13.0	26.8	15.4	0.9	100.0	684

SSB OMNIBUS 3 2002		Alle innv. i Norge bør ha samme muligh. til arb. som nordmenn							Tallet på personer som svarte
Kjønn		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		59.5	25.5	4.0	6.3	4.1	0.6	100.0	1410
....									
Mann		62.5	24.2	3.3	6.2	3.4	0.3	100.0	726
Kvinne		56.3	26.9	4.7	6.4	4.8	0.9	100.0	684

SSB OMNIBUS 3 2002		Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?						Tallet på personer som svarte
Kjønn		Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt	
	Alle		2.8	4.4	3.4	88.2	1.2	100.0
....								
Mann		2.8	4.3	3.6	88.4	1.0	100.0	726
Kvinne		2.8	4.5	3.2	88.0	1.5	100.0	684

SSB OMNIBUS 3 2002		Ubehagelig med innvandrere som nabo?						Tallet på personer som svarte
Kjønn		Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt	
	Alle		1.7	3.2	3.3	89.9	2.0	100.0
....								
Mann		2.1	3.2	3.2	89.5	2.1	100.0	726
Kvinne		1.3	3.2	3.4	90.2	1.9	100.0	684

SSB OMNIBUS 3 2002		Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?						Tallet på personer som svarte
Kjønn		Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt	
	Alle		15.0	14.1	10.9	53.4	6.7	100.0
....								
Mann		14.7	14.0	9.4	56.1	5.8	100.0	726
Kvinne		15.4	14.1	12.4	50.5	7.6	100.0	683

SSB OMNIBUS 3 2002		Adgang til Norge					Tallet på personer som svarte
Kjønn		Lette-re	Vanskelige-re	Som i dag	Vet ikke	I alt	
	Alle		5.3	53.5	39.0	2.3	100.0
....							
Mann		4.8	54.6	38.6	1.9	100.0	725
Kvinne		5.7	52.3	39.4	2.6	100.0	683

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv							Tallet på personer som svarte
Alder		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		18.4	48.1	12.0	14.3	5.4	1.8	100.0	1410
.....									
16-24 år		13.7	52.2	8.8	19.0	4.0	2.2	100.0	226
25-44 år		19.6	51.8	11.3	11.9	4.3	1.2	100.0	514
45-66 år		19.9	45.5	12.8	15.1	5.2	1.5	100.0	523
67-79 år		15.6	38.1	16.3	12.9	12.2	4.8	100.0	147

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.							Tallet på personer som svarte
Alder		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		14.0	27.0	13.9	30.0	13.2	1.8	100.0	1405
.....									
16-24 år		11.1	28.0	12.0	36.9	10.2	1.8	100.0	225
25-44 år		9.4	25.6	13.5	34.0	16.6	1.0	100.0	512
45-66 år		16.9	27.8	13.4	26.5	13.8	1.5	100.0	521
67-79 år		24.5	27.9	19.7	18.4	4.1	5.4	100.0	147

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.							Tallet på personer som svarte
Alder		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		24.1	39.2	11.8	14.1	8.4	2.5	100.0	1409
.....									
16-24 år		23.9	40.3	9.7	17.3	5.8	3.1	100.0	226
25-44 år		26.5	43.2	10.1	13.2	5.6	1.4	100.0	514
45-66 år		25.2	36.1	13.0	14.3	9.2	2.1	100.0	523
67-79 år		12.3	34.2	16.4	11.0	19.2	6.8	100.0	146

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.							Tallet på personer som svarte
Alder		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		16.7	28.0	13.3	25.4	15.7	0.8	100.0	1410
.....									
16-24 år		11.1	33.2	13.3	27.4	14.2	0.9	100.0	226
25-44 år		11.9	29.2	11.5	27.8	18.9	0.8	100.0	514
45-66 år		19.7	23.9	15.5	24.7	15.7	0.6	100.0	523
67-79 år		32.0	30.6	12.2	16.3	7.5	1.4	100.0	147

SSB OMNIBUS 3 2002		Alle innv. i Norge bør ha samme muligh. til arb. som nordmenn							Tallet på personer som svarte
Alder		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		59.5	25.5	4.0	6.3	4.1	0.6	100.0	1410
.....									
16-24 år		57.5	24.3	4.9	6.6	6.2	0.4	100.0	226
25-44 år		64.6	25.1	2.9	4.1	2.9	0.4	100.0	514
45-66 år		59.1	26.0	3.4	7.6	3.1	0.8	100.0	523
67-79 år		46.3	27.2	8.2	8.8	8.8	0.7	100.0	147

SSB OMNIBUS 3 2002		Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?						Tallet på personer som svarte
Alder	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt		
	Alle	2.8	4.4	3.4	88.2	1.2	100.0	1410
....								
16-24 år	2.7	4.4	3.5	88.5	0.9	100.0	226	
25-44 år	1.4	4.3	3.1	90.1	1.2	100.0	514	
45-66 år	3.6	3.1	3.1	89.3	1.0	100.0	523	
67-79 år	4.8	9.5	5.4	77.6	2.7	100.0	147	

SSB OMNIBUS 3 2002		Ubehagelig med innvandrere som nabo?						Tallet på personer som svarte
Alder	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt		
	Alle	1.7	3.2	3.3	89.9	2.0	100.0	1410
....								
16-24 år	0.4	2.7	0.9	95.1	0.9	100.0	226	
25-44 år	1.0	2.1	2.3	93.2	1.4	100.0	514	
45-66 år	2.3	3.6	3.6	88.0	2.5	100.0	523	
67-79 år	4.1	6.1	8.8	76.9	4.1	100.0	147	

SSB OMNIBUS 3 2002		Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?						Tallet på personer som svarte
Alder	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt		
	Alle	15.0	14.1	10.9	53.4	6.7	100.0	1409
....								
16-24 år	9.3	9.3	9.7	65.0	6.6	100.0	226	
25-44 år	12.1	13.5	10.5	57.1	6.8	100.0	513	
45-66 år	16.3	15.1	11.9	49.9	6.9	100.0	523	
67-79 år	29.9	19.7	10.2	34.7	5.4	100.0	147	

SSB OMNIBUS 3 2002		Adgang til Norge					Tallet på personer som svarte
Alder	Lette- re	Vansk- elige- re	Som i dag	Vet ikke	I alt		
	Alle	5.3	53.5	39.0	2.3	100.0	
....							
16-24 år	6.2	53.1	38.5	2.2	100.0		226
25-44 år	6.6	49.0	41.8	2.5	100.0		514
45-66 år	4.8	53.9	39.3	1.9	100.0		521
67-79 år	0.7	68.0	28.6	2.7	100.0		147

SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv							Tallet på personer som svarte
Utdanning		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		18.5	48.3	12.1	14.0	5.4	1.7	100.0	1326
Grunnskolenivå		15.2	42.2	15.2	19.0	7.1	1.4	100.0	211
Videreg.skole-nivå		15.2	47.1	13.4	16.1	6.4	1.9	100.0	801
Univ./høgskole-nivå,kort		26.7	56.7	6.9	6.9	2.0	0.8	100.0	247
Univ./høgskole-nivå,lang		37.3	52.2	6.0	.	1.5	3.0	100.0	67
SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.							Tallet på personer som svarte
Utdanning		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		14.0	26.7	14.2	30.1	13.3	1.7	100.0	1321
Grunnskolenivå		23.7	28.9	19.4	16.6	9.5	1.9	100.0	211
Videreg.skole-nivå		15.7	30.1	14.7	28.1	9.7	1.8	100.0	797
Univ./høgskole-nivå,kort		3.7	18.3	9.8	41.5	25.2	1.6	100.0	246
Univ./høgskole-nivå,lang		1.5	10.4	7.5	55.2	25.4	.	100.0	67
SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.							Tallet på personer som svarte
Utdanning		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		24.2	39.6	11.9	13.6	8.6	2.1	100.0	1325
Grunnskolenivå		15.2	32.9	16.7	18.6	14.3	2.4	100.0	210
Videreg.skole-nivå		21.6	39.5	11.7	14.9	9.7	2.6	100.0	801
Univ./høgskole-nivå,kort		36.0	43.3	10.5	6.9	2.4	0.8	100.0	247
Univ./høgskole-nivå,lang		38.8	49.3	4.5	7.5	.	.	100.0	67
SSB OMNIBUS 3 2002		Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.							Tallet på personer som svarte
Utdanning		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		16.9	27.9	13.4	25.6	15.5	0.6	100.0	1326
Grunnskolenivå		28.4	27.5	18.0	16.1	9.0	0.9	100.0	211
Videreg.skole-nivå		18.5	30.7	14.0	24.3	12.1	0.4	100.0	801
Univ./høgskole-nivå,kort		5.7	20.6	10.5	34.0	27.9	1.2	100.0	247
Univ./høgskole-nivå,lang		3.0	22.4	3.0	40.3	31.3	.	100.0	67
SSB OMNIBUS 3 2002		Alle innv. i Norge bør ha samme muligh. til arb. som nordmenn							Tallet på personer som svarte
Utdanning		Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle		59.5	26.0	3.7	6.1	4.1	0.5	100.0	1326
Grunnskolenivå		51.7	27.5	3.8	7.6	9.5	.	100.0	211
Videreg.skole-nivå		55.3	28.1	4.7	7.0	4.1	0.7	100.0	801
Univ./høgskole-nivå,kort		74.5	19.8	0.8	3.6	0.8	0.4	100.0	247
Univ./høgskole-nivå,lang		79.1	19.4	1.5	.	.	.	100.0	67

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke		
Alle	2.7	4.3	3.3	88.4	1.3	100.0	1326
.....							
Grunnskolenivå	5.2	6.6	4.7	81.0	2.4	100.0	211
Vidgereg.skole-nivå	2.9	5.2	3.7	86.9	1.2	100.0	801
Univ./høgskolenivå, kort	0.8	0.4	1.6	96.4	0.8	100.0	247
Univ./høgskolenivå, lang	.	.	.	100.0	.	100.0	67

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som nabo?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke		
Alle	1.8	3.2	3.4	89.5	2.0	100.0	1326
.....							
Grunnskolenivå	3.8	6.6	6.2	80.1	3.3	100.0	211
Vidgereg.skole-nivå	1.9	3.2	3.2	89.6	2.0	100.0	801
Univ./høgskolenivå, kort	0.4	1.2	2.4	94.7	1.2	100.0	247
Univ./høgskolenivå, lang	.	.	.	98.5	1.5	100.0	67

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke		
Alle	15.2	14.6	10.7	52.6	6.9	100.0	1325
.....							
Grunnskolenivå	23.7	14.2	10.4	42.7	9.0	100.0	211
Vidgereg.skole-nivå	16.3	16.3	11.3	50.0	6.3	100.0	800
Univ./høgskolenivå, kort	6.9	12.6	10.9	62.8	6.9	100.0	247
Univ./høgskolenivå, lang	6.0	3.0	4.5	77.6	9.0	100.0	67

SSB OMNIBUS 3 2002	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette-re	Vanskelige-re	Som i dag	Vet ikke		
Alle	4.9	53.7	39.3	2.1	100.0	1324
.....						
Grunnskolenivå	3.3	61.6	34.6	0.5	100.0	211
Vidgereg.skole-nivå	3.3	60.0	34.4	2.4	100.0	800
Univ./høgskolenivå, kort	9.3	36.0	52.2	2.4	100.0	247
Univ./høgskolenivå, lang	13.6	18.2	65.2	3.0	100.0	66

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	18.4	48.1	12.0	14.3	5.4	1.8	100.0	1408	
.....									
Spredtbygde strøk	14.6	45.5	14.6	16.1	6.5	2.8	100.0	323	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	15.6	48.9	8.1	20.7	5.9	0.7	100.0	135	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	20.1	44.8	12.5	15.3	5.8	1.4	100.0	359	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	18.0	47.9	12.0	15.8	4.2	2.1	100.0	284	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	22.1	54.4	10.4	7.2	4.6	1.3	100.0	307	

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	14.0	27.0	13.9	30.1	13.3	1.7	100.0	1403	
.....									
Spredtbygde strøk	15.9	31.3	14.4	26.9	8.8	2.8	100.0	320	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	17.9	29.9	17.2	23.9	9.7	1.5	100.0	134	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	15.3	24.8	13.6	31.2	13.9	1.1	100.0	359	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	14.5	25.1	12.4	31.1	15.2	1.8	100.0	283	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	8.5	25.7	13.7	33.9	16.9	1.3	100.0	307	

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	24.2	39.2	11.8	14.1	8.4	2.4	100.0	1407	
.....									
Spredtbygde strøk	21.4	39.1	14.0	11.8	9.0	4.7	100.0	322	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	15.6	41.5	14.8	15.6	11.9	0.7	100.0	135	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	24.0	37.6	12.5	16.7	8.1	1.1	100.0	359	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	22.5	40.8	9.2	14.1	10.9	2.5	100.0	284	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	32.6	38.4	9.8	12.7	4.2	2.3	100.0	307	

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	16.7	28.0	13.4	25.4	15.8	0.8	100.0	1408	
.....									
Spredtbygde strøk	18.6	29.7	16.4	21.4	12.7	1.2	100.0	323	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	20.7	37.0	14.8	20.0	6.7	0.7	100.0	135	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	17.0	27.9	12.0	27.6	15.3	0.3	100.0	359	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	17.3	25.7	10.9	25.7	19.4	1.1	100.0	284	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	12.1	24.4	13.4	29.3	20.2	0.7	100.0	307	

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Alle innv. i Norge bør ha samme muligh. til arb. som nordmenn							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	59.5	25.5	4.0	6.3	4.1	0.6	100.0	1408	
.....									
Spredtbygde strøk	54.5	28.8	3.1	7.4	5.3	0.9	100.0	323	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	50.4	31.1	4.4	9.6	4.4	.	100.0	135	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	57.7	25.3	4.2	5.8	6.1	0.8	100.0	359	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	61.6	23.2	4.6	7.7	2.8	.	100.0	284	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	69.1	21.8	3.9	2.9	1.6	0.7	100.0	307	

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke		
Alle	2.7	4.4	3.4	88.3	1.2	100.0	1408
.....							
Spredtbygde strøk	4.6	5.9	3.7	84.5	1.2	100.0	323
Tettb.strøk under 2000 bosatte	3.7	5.9	5.2	83.7	1.5	100.0	135
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	1.9	5.8	3.1	88.6	0.6	100.0	359
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	2.5	4.2	4.6	88.0	0.7	100.0	284
Tettb.strøk 100 000- bosatte	1.3	0.7	1.6	94.1	2.3	100.0	307

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Ubehagelig med innvandrere som nabo?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke		
Alle	1.7	3.1	3.3	89.9	2.0	100.0	1408
....							
Spredtbygde strøk	3.4	3.4	4.3	87.3	1.5	100.0	323
Tettb.strøk under 2000 bosatte	1.5	3.0	3.7	90.4	1.5	100.0	135
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	1.1	3.1	2.8	91.1	1.9	100.0	359
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	1.4	5.3	4.2	87.0	2.1	100.0	284
Tettb.strøk 100 000- bosatte	1.0	1.0	1.6	93.8	2.6	100.0	307

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke		
Alle	15.1	14.1	10.9	53.4	6.5	100.0	1407
....							
Spredtbygde strøk	16.4	11.1	11.8	54.5	6.2	100.0	323
Tettb.strøk under 2000 bosatte	16.3	16.3	11.1	51.1	5.2	100.0	135
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	14.8	15.3	11.7	54.0	4.2	100.0	359
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	17.0	16.3	9.9	48.4	8.5	100.0	283
Tettb.strøk 100 000- bosatte	11.7	12.7	9.8	57.3	8.5	100.0	307

SSB OMNIBUS 3 2002 Bostedsstrøk	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette-re	Vanskelige-re	Som i dag	Vet ikke		
Alle	5.3	53.4	39.0	2.3	100.0	1406
....						
Spredtbygde strøk	3.7	56.5	37.6	2.2	100.0	322
Tettb.strøk under 2000 bosatte	.	60.7	36.3	3.0	100.0	135
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	4.7	55.2	39.6	0.6	100.0	359
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	5.3	56.3	35.9	2.5	100.0	284
Tettb.strøk 100 000- bosatte	9.8	42.2	44.1	3.9	100.0	306

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv							Tallet på personer som svarte
Landsdel	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	18.4	48.1	12.0	14.3	5.4	1.8	100.0	1410
.....								
Akershus og Oslo	24.9	51.1	10.8	6.6	5.2	1.3	100.0	305
Hedmark og Oppland	14.4	39.0	22.0	15.3	9.3	.	100.0	118
Østlandet ellers	16.9	48.8	9.4	18.1	5.1	1.6	100.0	254
Agder og Rogaland	15.6	51.4	9.2	14.7	6.4	2.8	100.0	218
Vestlandet	22.3	49.2	9.9	14.0	2.1	2.5	100.0	242
Trøndelag	12.5	44.1	16.2	19.9	4.4	2.9	100.0	136
Nord-Norge	13.1	44.5	14.6	18.2	8.0	1.5	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.							Tallet på personer som svarte
Landsdel	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	14.0	27.0	13.9	30.0	13.2	1.8	100.0	1405
.....								
Akershus og Oslo	11.6	27.4	10.2	32.3	17.2	1.3	100.0	303
Hedmark og Oppland	17.8	29.7	16.9	24.6	9.3	1.7	100.0	118
Østlandet ellers	16.6	28.1	12.6	26.9	15.0	0.8	100.0	253
Agder og Rogaland	15.1	24.3	14.7	30.3	13.3	2.3	100.0	218
Vestlandet	12.4	26.1	14.1	30.7	14.1	2.5	100.0	241
Trøndelag	10.3	28.7	20.6	30.1	8.8	1.5	100.0	136
Nord-Norge	16.2	26.5	13.2	33.8	7.4	2.9	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.							Tallet på personer som svarte
Landsdel	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	24.1	39.2	11.8	14.1	8.4	2.5	100.0	1409
.....								
Akershus og Oslo	28.9	38.4	10.2	13.8	6.2	2.6	100.0	305
Hedmark og Oppland	22.0	40.7	11.0	13.6	11.0	1.7	100.0	118
Østlandet ellers	24.0	40.9	9.1	14.2	10.2	1.6	100.0	254
Agder og Rogaland	26.6	35.8	11.5	13.3	9.6	3.2	100.0	218
Vestlandet	23.6	38.8	14.5	14.0	6.6	2.5	100.0	242
Trøndelag	18.4	44.1	13.2	14.7	6.6	2.9	100.0	136
Nord-Norge	18.4	37.5	15.4	15.4	10.3	2.9	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.							Tallet på personer som svarte
Landsdel	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	16.7	28.0	13.3	25.4	15.7	0.8	100.0	1410
.....								
Akershus og Oslo	13.4	29.8	12.1	23.0	20.7	1.0	100.0	305
Hedmark og Oppland	22.0	31.4	18.6	15.3	12.7	.	100.0	118
Østlandet ellers	18.9	28.3	10.2	27.6	14.2	0.8	100.0	254
Agder og Rogaland	19.7	26.6	12.8	22.0	18.3	0.5	100.0	218
Vestlandet	12.4	27.3	11.2	33.1	15.3	0.8	100.0	242
Trøndelag	15.4	30.9	14.0	28.7	10.3	0.7	100.0	136
Nord-Norge	19.7	21.2	21.2	24.1	12.4	1.5	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Alle innv. i Norge bør ha samme muligh. til arb. som nordmenn							Tallet på personer som svarte
Landsdel	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	59.5	25.5	4.0	6.3	4.1	0.6	100.0	1410
.....								
Akershus og Oslo	70.2	19.0	3.6	3.3	2.6	1.3	100.0	305
Hedmark og Oppland	55.9	28.0	5.9	5.1	5.1	.	100.0	118
Østlandet ellers	58.3	26.0	4.3	7.5	3.9	.	100.0	254
Agder og Rogaland	58.7	24.8	1.8	7.8	6.4	0.5	100.0	218
Vestlandet	59.5	26.4	4.5	7.0	1.7	0.8	100.0	242
Trøndelag	52.2	33.1	3.7	8.8	2.2	.	100.0	136
Nord-Norge	49.6	29.2	5.1	5.8	9.5	0.7	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?					Tallet på personer som svarte	
Landsdel	Veldig ubeha- gelig	Noe ubeha- gelig	Litt ubeha- gelig	Ikke ubeha- gelig	Vet ikke	I alt	
Alle	2.8	4.4	3.4	88.2	1.2	100.0	1410
.....							
Akershus og Oslo	1.3	3.0	1.0	92.8	2.0	100.0	305
Hedmark og Oppland	3.4	3.4	4.2	88.1	0.8	100.0	118
Østlandet ellers	3.5	4.7	3.5	87.0	1.2	100.0	254
Agder og Rogaland	3.7	6.4	6.0	82.6	1.4	100.0	218
Vestlandet	2.9	2.5	4.1	89.7	0.8	100.0	242
Trøndelag	2.2	4.4	1.5	91.2	0.7	100.0	136
Nord-Norge	2.9	8.0	4.4	83.9	0.7	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som nabo?					Tallet på personer som svarte	
Landsdel	Veldig ubeha- gelig	Noe ubeha- gelig	Litt ubeha- gelig	Ikke ubeha- gelig	Vet ikke	I alt	
Alle	1.7	3.2	3.3	89.9	2.0	100.0	1410
.....							
Akershus og Oslo	0.3	1.6	2.6	92.8	2.6	100.0	305
Hedmark og Oppland	2.5	4.2	6.8	84.7	1.7	100.0	118
Østlandet ellers	2.4	3.9	1.2	89.4	3.1	100.0	254
Agder og Rogaland	2.3	5.5	4.1	86.7	1.4	100.0	218
Vestlandet	0.8	2.1	3.7	92.1	1.2	100.0	242
Trøndelag	1.5	1.5	2.2	94.1	0.7	100.0	136
Nord-Norge	3.6	4.4	4.4	85.4	2.2	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?					Tallet på personer som svarte	
Landsdel	Veldig ubeha- gelig	Noe ubeha- gelig	Litt ubeha- gelig	Ikke ubeha- gelig	Vet ikke	I alt	
Alle	15.0	14.1	10.9	53.4	6.7	100.0	1409
.....							
Akershus og Oslo	13.1	14.4	10.2	53.8	8.5	100.0	305
Hedmark og Oppland	17.8	11.0	10.2	55.1	5.9	100.0	118
Østlandet ellers	18.2	14.2	7.9	52.2	7.5	100.0	253
Agder og Rogaland	16.5	17.4	15.6	45.4	5.0	100.0	218
Vestlandet	13.2	14.9	12.4	54.1	5.4	100.0	242
Trøndelag	15.4	12.5	9.6	57.4	5.1	100.0	136
Nord-Norge	11.7	10.2	9.5	60.6	8.0	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Adgang til Norge					Tallet på personer som svarte
	Lette-re	Vansk-elige-re	Som i dag	Vet ikke	I alt	
Alle	5.3	53.5	39.0	2.3	100.0	1408
.....						
Akershus og Oslo	6.6	44.7	45.4	3.3	100.0	304
Hedmark og Oppland	2.6	63.2	32.5	1.7	100.0	117
Østlandet ellers	4.7	61.0	33.1	1.2	100.0	254
Agder og Rogaland	6.0	49.5	42.7	1.8	100.0	218
Vestlandet	3.7	51.7	42.6	2.1	100.0	242
Trøndelag	8.8	52.2	36.0	2.9	100.0	136
Nord-Norge	3.6	61.3	32.1	2.9	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv							Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	18.4	48.4	11.6	14.3	5.4	1.9	100.0	1383
.....								
Rød valgallianse/AKP	53.3	46.7	.	.	.	.	100.0	15
Sosialistisk Venstreparti	36.3	54.8	2.2	4.4	0.7	1.5	100.0	135
Det norske Arbeiderparti	23.1	48.4	12.0	10.7	5.3	0.4	100.0	225
Venstre	29.4	52.9	8.8	8.8	.	.	100.0	34
Kristelig Folkeparti	13.3	63.9	1.2	13.3	3.6	4.8	100.0	83
Senterpartiet	11.8	44.1	17.6	17.6	5.9	2.9	100.0	34
Høyre	21.8	51.9	10.2	10.6	4.2	1.4	100.0	216
Fremskrittspartiet	7.0	42.8	13.4	24.4	10.7	1.7	100.0	299
Andre partier	16.7	16.7	33.3	33.3	.	.	100.0	12
Ville ikke stemme	16.0	39.0	25.0	11.0	8.0	1.0	100.0	100
Har ikke stemmerett	15.5	43.1	10.3	22.4	5.2	3.4	100.0	58
Vet ikke	15.1	50.6	14.0	14.0	2.3	4.1	100.0	172

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.							Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	14.0	26.7	13.9	30.3	13.4	1.7	100.0	1378
.....								
Rød valgallianse/AKP	.	.	.	53.3	46.7	.	100.0	15
Sosialistisk Venstreparti	1.5	22.2	5.9	48.9	21.5	.	100.0	135
Det norske Arbeiderparti	8.9	25.8	14.7	30.7	18.2	1.8	100.0	225
Venstre	.	14.7	8.8	50.0	23.5	2.9	100.0	34
Kristelig Folkeparti	9.6	25.3	16.9	32.5	12.0	3.6	100.0	83
Senterpartiet	12.1	33.3	21.2	21.2	9.1	3.0	100.0	33
Høyre	7.4	26.9	10.2	40.7	13.4	1.4	100.0	216
Fremskrittspartiet	34.2	31.9	14.1	15.4	3.7	0.7	100.0	298
Andre partier	8.3	58.3	8.3	25.0	.	.	100.0	12
Ville ikke stemme	19.2	21.2	18.2	27.3	12.1	2.0	100.0	99
Har ikke stemmerett	10.3	34.5	15.5	25.9	12.1	1.7	100.0	58
Vet ikke	8.8	24.7	20.0	26.5	15.9	4.1	100.0	170

SSB OMNIBUS 3 2002 Partipreferanse	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	24.3	39.3	11.7	14.0	8.3	2.5	100.0	1383	
.....									
Rød valgallianse/AKP Sosialistisk Venstreparti	73.3	20.0	6.7	.	.	.	100.0	15	
Det norske Arbeiderparti	46.7	45.9	3.0	3.0	1.5	.	100.0	135	
Venstre	25.8	39.1	12.0	14.2	7.1	1.8	100.0	225	
Kristelig Folkeparti	29.4	50.0	8.8	11.8	.	.	100.0	34	
Senterpartiet	24.1	42.2	10.8	12.0	6.0	4.8	100.0	83	
Høyre	23.5	35.3	11.8	8.8	14.7	5.9	100.0	34	
Fremskrittspartiet	29.2	40.7	9.3	14.8	3.7	2.3	100.0	216	
Andre partier	10.7	31.4	14.0	22.1	19.4	2.3	100.0	299	
Ville ikke stemme	16.7	41.7	8.3	33.3	.	.	100.0	12	
Har ikke stemmerett	20.0	42.0	19.0	9.0	8.0	2.0	100.0	100	
Vet ikke	22.4	37.9	12.1	15.5	3.4	8.6	100.0	58	
	20.9	43.6	14.5	11.6	6.4	2.9	100.0	172	

SSB OMNIBUS 3 2002 Partipreferanse	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	16.7	28.1	13.1	25.7	15.6	0.7	100.0	1383	
.....									
Rød valgallianse/AKP Sosialistisk Venstreparti	.	13.3	.	26.7	60.0	.	100.0	15	
Det norske Arbeiderparti	4.4	20.7	8.9	41.5	24.4	.	100.0	135	
Venstre	14.2	27.1	13.3	29.8	15.1	0.4	100.0	225	
Kristelig Folkeparti	8.8	35.3	5.9	29.4	20.6	.	100.0	34	
Senterpartiet	9.6	36.1	14.5	22.9	15.7	1.2	100.0	83	
Høyre	23.5	29.4	14.7	11.8	20.6	.	100.0	34	
Fremskrittspartiet	9.3	29.2	12.0	31.0	17.1	1.4	100.0	216	
Andre partier	34.8	30.8	11.4	15.7	7.4	.	100.0	299	
Ville ikke stemme	33.3	25.0	8.3	16.7	16.7	.	100.0	12	
Har ikke stemmerett	17.0	22.0	23.0	24.0	14.0	.	100.0	100	
Vet ikke	13.8	27.6	15.5	22.4	17.2	3.4	100.0	58	
	12.2	29.1	15.7	25.0	16.3	1.7	100.0	172	

SSB OMNIBUS 3 2002 Partipreferanse	Alle innv. i Norge bør ha samme muligh. til arb. som nordmenn							I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke			
Alle	59.3	25.7	3.9	6.4	4.0	0.6	100.0	1383	
.....									
Rød valgallianse/AKP Sosialistisk Venstreparti	93.3	6.7	.	.	.	.	100.0	15	
Det norske Arbeiderparti	63.7	31.1	3.0	2.2	.	.	100.0	135	
Venstre	58.7	27.6	3.6	8.0	1.3	0.9	100.0	225	
Kristelig Folkeparti	55.9	32.4	8.8	.	2.9	.	100.0	34	
Senterpartiet	62.7	26.5	1.2	4.8	3.6	1.2	100.0	83	
Høyre	58.8	26.5	2.9	8.8	2.9	.	100.0	34	
Fremskrittspartiet	70.4	19.9	1.4	5.1	2.8	0.5	100.0	216	
Andre partier	47.5	26.1	5.4	11.0	10.0	.	100.0	299	
Ville ikke stemme	66.7	.	.	25.0	8.3	.	100.0	12	
Har ikke stemmerett	53.0	33.0	4.0	5.0	5.0	.	100.0	100	
Vet ikke	69.0	17.2	6.9	5.2	1.7	.	100.0	58	
	59.3	26.2	5.8	3.5	2.9	2.3	100.0	172	

SSB OMNIBUS 3 2002 ----- Partipreferanse	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubeha- gelig	Noe ubeha- gelig	Litt ubeha- gelig	Ikke ubeha- gelig	Vet ikke		
Alle	2.8	4.4	3.3	88.2	1.2	100.0	1383
....							
Rød valgallianse/AKP	.	.	.	100.0	.	100.0	15
Sosialistisk Venstreparti	0.7	.	2.2	97.0	.	100.0	135
Det norske Arbeiderparti	2.2	4.9	3.6	88.4	0.9	100.0	225
Venstre	.	2.9	.	97.1	.	100.0	34
Kristelig Folkeparti	2.4	1.2	4.8	89.2	2.4	100.0	83
Senterpartiet	2.9	8.8	2.9	82.4	2.9	100.0	34
Høyre	.	1.9	2.3	95.4	0.5	100.0	216
Fremskrittspartiet	6.7	8.4	3.7	78.6	2.7	100.0	299
Andre partier	8.3	25.0	.	66.7	.	100.0	12
Ville ikke stemme	4.0	4.0	3.0	89.0	.	100.0	100
Har ikke stemmerett	1.7	1.7	5.2	89.7	1.7	100.0	58
Vet ikke	2.3	4.7	4.7	87.2	1.2	100.0	172

SSB OMNIBUS 3 2002 ----- Partipreferanse	Ubehagelig med innvandrere som nabo?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubeha- gelig	Noe ubeha- gelig	Litt ubeha- gelig	Ikke ubeha- gelig	Vet ikke		
Alle	1.7	3.2	3.3	89.9	2.0	100.0	1383
....							
Rød valgallianse/AKP	.	.	.	100.0	.	100.0	15
Sosialistisk Venstreparti	0.7	.	1.5	97.0	0.7	100.0	135
Det norske Arbeiderparti	1.8	4.4	1.8	91.1	0.9	100.0	225
Venstre	.	.	5.9	91.2	2.9	100.0	34
Kristelig Folkeparti	2.4	3.6	3.6	86.7	3.6	100.0	83
Senterpartiet	.	2.9	5.9	91.2	.	100.0	34
Høyre	.	1.4	2.3	95.4	0.9	100.0	216
Fremskrittspartiet	4.0	7.4	6.0	80.6	2.0	100.0	299
Andre partier	.	8.3	8.3	83.3	.	100.0	12
Ville ikke stemme	3.0	1.0	3.0	91.0	2.0	100.0	100
Har ikke stemmerett	.	1.7	1.7	94.8	1.7	100.0	58
Vet ikke	1.2	1.2	2.3	90.1	5.2	100.0	172

SSB OMNIBUS 3 2002 ----- Partipreferanse	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Veldig ubeha- gelig	Noe ubeha- gelig	Litt ubeha- gelig	Ikke ubeha- gelig	Vet ikke		
Alle	15.1	14.0	11.0	53.3	6.7	100.0	1382
....							
Rød valgallianse/AKP	.	.	.	100.0	.	100.0	15
Sosialistisk Venstreparti	5.2	8.1	10.4	72.6	3.7	100.0	135
Det norske Arbeiderparti	14.3	12.9	9.4	57.6	5.8	100.0	224
Venstre	14.7	20.6	8.8	50.0	5.9	100.0	34
Kristelig Folkeparti	9.6	21.7	8.4	56.6	3.6	100.0	83
Senterpartiet	11.8	11.8	14.7	50.0	11.8	100.0	34
Høyre	10.6	16.7	13.4	55.1	4.2	100.0	216
Fremskrittspartiet	32.4	17.4	11.4	34.1	4.7	100.0	299
Andre partier	8.3	41.7	8.3	41.7	.	100.0	12
Ville ikke stemme	11.0	8.0	10.0	63.0	8.0	100.0	100
Har ikke stemmerett	8.6	5.2	19.0	60.3	6.9	100.0	58
Vet ikke	8.7	11.6	9.9	52.3	17.4	100.0	172

SSB OMNIBUS 3 2002	Adgang til Norge					Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Vansk- elige- re	Som i dag	Vet ikke	I alt	
Alle	5.2	53.2	39.4	2.2	100.0	1382
.....						
Rød valgallianse/AKP Sosialistisk Venstreparti	33.3	13.3	46.7	6.7	100.0	15
Det norske Arbeiderparti	11.1	28.9	57.0	3.0	100.0	135
Venstre	5.3	44.4	48.4	1.8	100.0	225
Kristelig Folkeparti	8.8	41.2	50.0	.	100.0	34
Senterpartiet	9.6	45.8	43.4	1.2	100.0	83
Høyre	.	61.8	38.2	.	100.0	34
Fremskrittspartiet	5.6	48.4	44.7	1.4	100.0	215
Andre partier	1.0	83.3	15.1	0.7	100.0	299
Ville ikke stemme	.	83.3	16.7	.	100.0	12
Har ikke stemmerett	5.0	49.0	40.0	6.0	100.0	100
Vet ikke	6.9	46.6	39.7	6.9	100.0	58
	2.9	47.7	45.9	3.5	100.0	172

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv							Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	18.4	48.1	11.9	14.3	5.4	1.8	100.0	1408
.....								
Ingen	10.9	45.5	16.0	18.9	6.6	2.1	100.0	470
En	19.2	48.1	10.3	14.6	6.0	1.9	100.0	536
To	22.9	50.8	12.0	9.4	3.4	1.5	100.0	266
Tre eller flere	32.4	51.5	4.4	7.4	2.9	1.5	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.							Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	14.0	27.1	13.9	30.1	13.3	1.6	100.0	1403
.....								
Ingen	19.3	31.5	16.5	21.8	8.1	2.8	100.0	467
En	14.2	26.4	12.5	32.2	13.1	1.5	100.0	534
To	7.9	22.6	15.0	36.8	17.3	0.4	100.0	266
Tre eller flere	7.4	23.5	8.1	36.8	23.5	0.7	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.							Tallet på personer som svarte
	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	24.2	39.2	11.8	14.1	8.4	2.4	100.0	1407
.....								
Ingen	13.9	39.0	14.5	17.1	12.4	3.2	100.0	469
En	27.6	36.6	10.6	14.2	8.2	2.8	100.0	536
To	27.8	44.7	10.9	10.5	5.3	0.8	100.0	266
Tre eller flere	39.0	39.0	8.8	10.3	1.5	1.5	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.							Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	16.7	28.1	13.4	25.4	15.8	0.7	100.0	1408
....								
Ingen	24.9	31.9	13.0	21.3	8.1	0.9	100.0	470
En	15.5	25.9	13.8	27.6	16.4	0.7	100.0	536
To	9.4	27.1	14.7	26.7	21.8	0.4	100.0	266
Tre eller flere	7.4	25.0	10.3	28.7	27.9	0.7	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Alle innv. i Norge bør ha samme muligh. til arb. som nordmenn							Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	59.6	25.6	4.0	6.3	4.1	0.4	100.0	1408
....								
Ingen	49.8	29.1	5.3	8.9	6.6	0.2	100.0	470
En	60.3	26.9	3.0	6.0	3.2	0.7	100.0	536
To	65.8	21.8	4.9	4.5	2.6	0.4	100.0	266
Tre eller flere	78.7	15.4	1.5	2.2	2.2	.	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?						Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt	
Alle	2.8	4.4	3.4	88.4	1.1	100.0	1408
....							
Ingen	4.5	5.5	7.4	81.5	1.1	100.0	470
En	2.6	4.1	1.5	90.3	1.5	100.0	536
To	1.5	3.8	1.1	92.9	0.8	100.0	266
Tre eller flere	.	2.9	1.5	95.6	.	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som nabo?						Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt	
Alle	1.7	3.2	3.3	90.0	1.8	100.0	1408
....							
Ingen	2.6	5.7	6.2	82.1	3.4	100.0	470
En	1.9	2.1	2.2	92.4	1.5	100.0	536
To	0.8	1.9	1.5	95.1	0.8	100.0	266
Tre eller flere	.	1.5	0.7	97.8	.	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?						Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Veldig ubehagelig	Noe ubehagelig	Litt ubehagelig	Ikke ubehagelig	Vet ikke	I alt	
Alle	15.1	14.1	10.9	53.4	6.5	100.0	1407
....							
Ingen	23.8	18.3	11.7	39.8	6.4	100.0	470
En	12.0	12.9	11.4	56.8	6.9	100.0	535
To	10.2	12.4	9.4	60.5	7.5	100.0	266
Tre eller flere	6.6	7.4	8.8	73.5	3.7	100.0	136

SSB OMNIBUS 3 2002	Adgang til Norge					Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Lette-re	Vansk-elige-re	Som i dag	Vet ikke	I alt	
Alle	5.3	53.6	39.0	2.1	100.0	1406
.....						
Ingen	2.6	62.8	33.0	1.7	100.0	470
En	3.5	51.1	43.3	2.1	100.0	536
To	8.7	49.1	40.0	2.3	100.0	265
Tre eller flere	14.8	40.0	41.5	3.7	100.0	135

SSB OMNIBUS 3 2002	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					Tallet på personer som svarte
Kjønn	Ingen	En	To	Tre eller flere	I alt	
Alle	33.4	38.1	18.9	9.7	100.0	1408
.....						
Mann	32.2	40.1	17.4	10.3	100.0	726
Kvinne	34.6	35.9	20.5	8.9	100.0	682

SSB OMNIBUS 3 2002	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					Tallet på personer som svarte
Alder	Ingen	En	To	Tre eller flere	I alt	
Alle	33.4	38.1	18.9	9.7	100.0	1408
.....						
16-24 år	22.1	42.9	23.0	11.9	100.0	226
25-44 år	29.0	34.0	22.4	14.6	100.0	514
45-66 år	33.5	43.7	16.5	6.3	100.0	522
67-79 år	65.8	24.7	8.9	0.7	100.0	146

SSB OMNIBUS 3 2002	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					Tallet på personer som svarte
Utdanning	Ingen	En	To	Tre eller flere	I alt	
Alle	33.8	37.9	18.8	9.5	100.0	1324
.....						
Grunnskolenivå	44.1	36.0	12.3	7.6	100.0	211
Vidgerereg.skole-nivå	35.3	37.3	19.3	8.3	100.0	800
Univ./høgskole-nivå,kort	23.6	40.7	22.4	13.4	100.0	246
Univ./høgskole-nivå,lang	20.9	41.8	20.9	16.4	100.0	67

SSB OMNIBUS 3 2002	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere	I alt	
Bostedsstrøk						
Alle	33.4	38.0	18.9	9.7	100.0	1406
....						
Spredtbygde strøk	48.3	35.3	12.1	4.3	100.0	323
Tettb.strøk under 2000 bosatte	36.3	37.8	18.5	7.4	100.0	135
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	31.8	40.7	18.4	9.2	100.0	359
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	28.9	38.0	23.6	9.5	100.0	284
Tettb.strøk 100 000- bosatte	22.6	37.7	22.6	17.0	100.0	305

SSB OMNIBUS 3 2002	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere	I alt	
Landsdel						
Alle	33.4	38.1	18.9	9.7	100.0	1408
....						
Akershus og Oslo	21.1	36.6	24.8	17.5	100.0	303
Hedmark og Oppland	41.5	38.1	13.6	6.8	100.0	118
Østlandet ellers	28.0	39.8	22.4	9.8	100.0	254
Agder og Rogaland	32.6	38.1	18.8	10.6	100.0	218
Vestlandet	40.5	37.2	16.9	5.4	100.0	242
Trøndelag	41.2	41.2	11.0	6.6	100.0	136
Nord-Norge	44.5	36.5	15.3	3.6	100.0	137

SSB OMNIBUS 3 2002	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere	I alt	
Partipreferanse						
Alle	33.2	38.5	18.9	9.4	100.0	1381
....						
Rød valgallianse/AKP	26.7	33.3	20.0	20.0	100.0	15
Sosialistisk Venstreparti	22.2	37.0	24.4	16.3	100.0	135
Det norske Arbeiderparti	34.2	39.6	16.4	9.8	100.0	225
Venstre	23.5	32.4	29.4	14.7	100.0	34
Kristelig Folkeparti	37.3	30.1	22.9	9.6	100.0	83
Senterpartiet	50.0	29.4	14.7	5.9	100.0	34
Høyre	30.7	37.7	20.9	10.7	100.0	215
Fremskrittspartiet	40.5	39.1	15.7	4.7	100.0	299
Andre partier	25.0	58.3	16.7	.	100.0	12
Ville ikke stemme	36.0	34.0	21.0	9.0	100.0	100
Har ikke stemmerett	20.7	43.1	20.7	15.5	100.0	58
Vet ikke	31.0	45.6	15.8	7.6	100.0	171

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2002/46 A. Akselsen, G. Dahl og B.R. Joneid: FD - Trygd. Dokumentasjonsrapport. 1992-1997. 48s.
- 2002/47 J. Kristiansen: Visualisering av statistikk. Fra tabell til diagram. 40s.
- 2002/48 A. Finstad: Utslippsfaktorer for benzen. 18s.
- 2002/49 T. Bye, K.M. Heide og E. Holmøy: Transportutvikling i langsiktige fremskrivninger for norsk økonomi. Prosjektnotat til ECON. 30s.
- 2002/50 L. Solheim, M.I. Faldmo og D. Sve: Foreløpige tall i Jordbrukstelling 1999. Dokumentasjon av metoder og produksjon. 68s.
- 2002/51 KOSTRA: Arbeidsgrupperapporter 2002. 219s.
- 2002/52 Årsrapport 2001 Kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk. 35s.
- 2002/53 E. Dalheim: En skjembasert komplettering av registeret over befolkningens høyeste utdanning - Opplysninger om opplæring, skolegang og utdannig 1999. 59s.
- 2002/54 O. Klungesøyr: Lineære modeller - Av høyeste rang -. 75s.
- 2002/55 G. Dahl: Innvandrere og trygd. 28s.
- 2002/56 L. Vågane: Samordnet levekårsundersøkelse 2001 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport. 121s.
- 2002/57 A-K. H. Grorud: Bedrifts og foretaksregisteret. Regler og rutiner for ajourhold. Oppdatert versjon september 2002. 94s.
- 2002/58 S.I. Pedersen og L. Solheim: Arveavgiftsundesøkelsen. 50s.
- 2002/59 T. Løwe: Boligpreferanser og livsfase. 29s.
- 2002/60 T. Hoel: Cai2000 - Sentraladministrasjon . Systemdokumentasjon. 128s.
- 2002/61 H.C. Hougen, Ø. Kleven og S. Opdahl: Undersøkelse om livsløp og helse blant 55-årige menn 2001. Dokumentasjonsrapport. 68s.
- 2002/62 H.C. Hougen: Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2001. Dokumentasjonsrapport. 114s.
- 2002/63 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen mai/juni 2002. Dokumentasjonsrapport. 53s.
- 2002/64 V.V. Holst Bloch: Arealbruksstatistikk for tettsteder. -Områdemodellering. 38s.
- 2002/65 F. Strøm: Arbeidsgiveravgiften - Soneinndelingens utvikling. Endringer i perioden 1998-2002. 31s.
- 2002/66 T. Løwe: Boligkonsum etter alder og kohort. Analyser av boforholdsundersøkelsene 1967-1997. 58s.
- 2002/67 D. Q. Pham: Å simulere revisjoner for sesongjusterte tall og trend fra X-12-ARIMA. 15s.
- 2002/68 V.V.Holst. Bloch: Arealstatistikk fra GAB og BoF. - Datagrunnlag og metode for overføring av næringskode. 22s.
- 2002/69 E. Eng Eibakk: Undersøking om foreldrebetaling i barnehager, august 2002. 44s.
- 2002/70 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen august/september 2002. Dokumentasjonsrapport. 34s.
- 2002/71 L. Holand: Forretningsmessig tjenesteyting. Dokumentasjon av beregningene i nasjonalregnskapet. 31s.
- 2002/72 V.V. Holst Bloch: Arealstatistikk fra GAB og FKB. Datagrunnlag og metode for produksjon og arealtall. 37s.
- 2002/73 A. Rolland: Kvalitet i grunnpoplæringen. En kommentar til NOU 2002:10. 22s.
- 2002/74 G. Daugstad, B. Holtet og T. Krokstad: Dokumentasjonsnotat for FylkesKOSTRA vidregående opplæring 2002.200s